

עֵרְבוֹת

המועצה האזורית הערבה התיכונה | גליון 75 | סבת תשע"ח | דצמבר 2017

שירת הירקות

רבקה אופנברך, מדריכה חקלאית בתחום גידולי הירקות, נמנית עם צוות המו"פ מיום הקמתו. היא מספרת על השנים הראשונות במו"פ, על השינויים שחלו בחקלאות בערבה, על הבחירות שעשתה ומה זה אומר לאהוב את העבודה שלך. עמ' 14

פרויקט שילוט פנים יישובי
התבצע בעין יהב. אפשר לקרוא
על הפרויקט בחדשות
וגם... בארכיון עמ' 35

רועי גלילי מתאר את
ההיסטוריה של הנוודות ערבה
והמציאות של נוודות בעידן
המודרני עמ' 32

שלושה צעירים מאוסטרליה
משתתפים בפרויקט התמחות במו"פ.
רויטל טקומי עם נקודת המבט שלהם
על החיים בערבה עמ' 18

המטבחים החדשים בנגרייה של גלי קליין לא תאכלו בלעדיהם

- ✓ התאמה אישית מחויכת משלב התכנון ועד להתקנה
- ✓ גוף המטבח עשוי סנדוויץ' ליבנה מוגן מטרמיטים או נירוסטה אל חלד
- ✓ שימוש בעץ שהתאקלם כשנה וחווה את הערבה לפני שהפך לחלק מהמטבח
- ✓ הדמיות תלת ממד להמחשת העיצוב
- ✓ שימוש בחומרים איכותיים ועמידים
- ✓ גימור ברמה גבוהה ביותר
- ✓ שירות מקומי ומהיר, יעוץ אישי וסבלני
- ✓ מטבחי חוץ המתאימים לחצר או למרפסת

מטבח מודרני

חזיתות פורמיקה, פניקס נאנו זכוכית, פורצלן ועוד

מטבח כפרי

חזית עץ טבעי או צבוע בטכניקות צביעה מתקדמות

דבר ראש המועצה

שלום לכולם,

בסוף נובמבר בעקבות עבודתה של ועדת איתור למציאת מועמד מתאים למשרת מנהל המו"פ, נבחר לתפקיד שמוליק פרידמן.

לשמוליק תואר ראשון ושני בגידולי שדה ובעלי חיים מהפקולטה לחקלאות ותואר שני נוסף במדיניות ומנהל ציבורי מהאוניברסיטה העברית בירושלים. ב-15 השנים האחרונות עבד במגוון תפקידים במשרד החקלאות והיה יועצו המקצועי של שר החקלאות יאיר שמיר. בשנתיים האחרונות שימש כיועץ לחברות המבצעות פרויקטים חקלאיים בחו"ל, ליווה יזמות בתחום הטכנולוגיה החקלאית וייעץ בנושא גיוס כספים לפרויקטים וטכנולוגיות חקלאיות. שמוליק נשוי לרעות - מחזאית לתיאטרון נוער, אב לשלושה בני 7, 10, 15, והוא מגיע אלינו ממושב שדה יעקב שבעמק יזרעאל. בקיץ הקרוב תעתיק המשפחה את מגוריה לערבה. אני מאחל לשמוליק הצלחה בתפקידו ומודה שוב לכל עובדי המו"פ על ההירתמות, האחריות וההשקעה שלכם בחודשים האחרונים. תודה והערכה גדולה.

היום הפתוח במו"פ יתקיים השנה מ-31 בינואר עד 1 בפברואר. גם השנה גדל מספר החברות המשתתפות בתערוכה החקלאית, ולשמחתנו נשיא המדינה ראובן ריבלין יכבד את האירוע בנוכחותו. אתם מוזמנים ליוזמים של חגיגה חקלאית. מידע על הכנסים, ההרצאות, המופעים והטקסים יפורסם בשבועות הקרובים.

ב-10 בדצמבר צוין בארץ יום המורה. ועד ההורים החליט לנצל את ההזדמנות ולחדש את חדר המורים של בית הספר התיכון. המועצה העמידה תקציב, ההורים צבעו, שיפצו, החליפו רהיטים, קישטו וחיידשו במטרה להעניק למורים ולצוות החינוכי סביבת עבודה נעימה ונוחה, ולבטא את התודה וההערכה על המסירות וההשקעה. תודה רבה לוועד הורי בית הספר התיכון, לאורית שלכט, עדי לוי, גיתית ויינשטיין וליאורה אורן שהובילו את הפרויקט, להורים שלקחו חלק בפרויקט, וכמובן תודה גדולה למורים, לצוות החינוך, לסייעות ולצוותי המנהלה על עבודתם המסורה.

לפני 32 שנים הגיעו למושב עידן עוז ושולה דשא עם בנם טל, בהמשך נולדו הבנות מיכל ונטע. בשנת 1988 התמנה עוז לגזבר המועצה ובשנת 1991 ייסד והקים את החברה לבניין ופיתוח הערבה והיה המנכ"ל הראשון שלה. בתפקיד זה קידם את המו"פ ואת הטיפול בעובדים הזרים, ותחת ניהולו הוקם מרכז המשתלמים. בשנת 1998 יצאה המשפחה לשליחות ביפן ועם שובם השתלב עוז כסמנכ"ל כספים בחברת "נען-דן ג'יין". בהמשך הקים את חברת הסטארט אפ החקלאי "תבל" - רחפנים בשירות החקלאות. בשנים האחרונות חיה המשפחה בצור יגאל. באוגוסט האחרון אובחן אצלו גידול סרטני במוח ובסוף אוקטובר, שלושה ימים אחרי יום הולדתו ה-59, נפטר. עוז היה יזם פורץ דרך, מנהיג ומנהל מוכשר, חבר ואיש משפחה. הותיר אחריו אישה, שלושה ילדים, שישה נכדים ומורשת של עשייה מרשימה.

דודו צוק נולד בשנת 1948 בקיבוץ כפר מסריק למשפחת צוצקביץ'. דודו היה ממקימי קיבוץ כרם שלום לימים נישא לענת איטקין מהגרעין השני למושב פארן. בתחילת שנות השמונים הגיעו יחד למושב פארן והקימו בו משק חקלאי. לזוג נולדו שלושה ילדים - נמרוד, נירית ואלונה. בהמשך, לאחר גירושיו מענת חי עם בת זוגו נורית. חלומו של דודו להיות טייס התממש והוא הטיס מטוסי אולטראלייט יחד עם חבריו עמוס גולדשטיין ורמי בר ז"ל. תחביב זה היה מקור לשמחה והנאה עבורו. לפני שנה מימש חלום נוסף והוציא לאור את ספרו "כמו העגורים" המגולל את סיפור הרפתקאותיהם של טייסי האולטראלייט בערבה. לאחרונה פירסם גם ספר שירה והיה בעיצומה של הכתיבה של ספר נוסף. בשבת 23 בדצמבר, בשובו מטיסה במטוסו, נחת וליבו נדם. דודו היה אדם יצירתי, ממש חלומות, מסור ואוהב. תנחומים למשפחתו אותה אהב עד מאוד ותנחומים לבית מושב פארן. יהיה זכרו ברוך.

תוכן עניינים

3	דבר ראש המועצה
4	חדשות ערבה

כתבות

14	עגבניות וירקות אחרים, שיחה עם רבקה אופנבך
18	האוסטרלים כאן, רויטל טקומי מספרת על שלושה מתמחים אוסטרליים במו"פ
22	בשבה האופטימיות, עבור "נשים עושות שלום", להתיימש זו לא אופציה

מדורים

28	אישון במדבר
29	עשינו עסק
30	צפר צמרת
32	אבנים מתגלגלות
35	אומרים שהיה פה שמח
36	עשה זאת בעצמך
37	שירה
38	המוח: תשבץ היגיון וחידות

עורכת

רינת רוזנברג

עריכה לשונית

צופית לדרגבר

עריכה גרפית

סטודיו ערבה

מו"ל

מועצה איזורית ערבה תיכונה

צילום שער

רבקה אופנבך בחממת ניסוי
עגבניות במו"פ

צילום: רינת רוזנברג

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

כתובת ליצירת קשר

rinat@arava.co.il

לפרסום מודעות בעיתון, צרו קשר

traffic@arava.co.il

נועה 052-4260888

אייל בלום

ראש המועצה האזורית הערבה התיכונה

אושר תקציב המועצה לשנת 2018

במליאת המועצה שהתקיימה ב-5 בדצמבר 2017 אושר תקציב המועצה לשנת 2018. התקציב שאושר עומד על סכום של 44,265,328 ש"ח. מסגרת התקציב נבנתה בצורה שמרנית ואחראית על בסיס תוכניות העבודה של המחלקות ותחומי הפעילות של המועצה, בהתאם למטרות והיעדים ולחזון הכלכלי-חברתי של מליאת המועצה. תוכניות העבודה וסדרי העדיפות הוצגו ונבחנו על ידי מליאת המועצה תוך שימת דגש על הצורך לעמוד ביעדי התקציב והתאמה של מקורות המימון לשנת התקציב.

בימים אלה מפורסם צו ההנחות והארנונה לשנת 2018. בקשות להנחות יש להגיש בטפסים המיועדים לכך ומפורסמים באתר המועצה, כולל אסמכתאות נדרשות. צוות הגזברות נערך לתת מענה לפונים.

בחודשים האחרונים הוחלפו בכל יישובי הערבה 325 פחים ירוקים תקולים וישנים. החלפת הפחים נעשתה בתמיכה של המשרד להגנת הסביבה ואשכול נגב מזרחי. בחודש שעבר הותקנו שלטים ציבוריים בעין יהב. זהו פרויקט נוסף במסגרת מהלך אזורי לטיפול

זו השנה ה-14 ברציפות שהמועצה האזורית זוכה בפרס שר הפנים לניהול תקין. הפרס ניתן על יעילות כספית, ביצועי תקציב ללא גרעון, סדרי עבודה וניהול, העסקת עובדים וניהול ההון האנושי ועמידה ביעדי הפיתוח במסגרת התקציב. ברכות לצוות הגזברות על ההכרה החשובה ועל הניהול האחראי.

לאחרונה נוסף אוטובוס צהוב חדש לצי האוטובוסים המתחדש של המועצה, ובחודשים הקרובים ירכש אוטובוס נוסף.

רויטל טריפלר
מנכ"לית

בנראות היישובים. במהלך 2018 הפרויקט יתבצע גם בפארן, חצבה, עידן, צופר וספיר. ביוזמת ועדי ההורים של בתי הספר ובמימון המועצה, שודרג חדר המורים בבית הספר התיכון לקראת יום המורה והתקיים יום גיבוש למורי בית הספר היסודי.

הוועדה החקלאית

אוגמו התקציבים לביצוע הכשרות קרקע לנקלטים

מזג האוויר הקיצי והטמפרטורות הגבוהות בכל הארץ מביאים להבשלה מוגברת של התוצרת החקלאית, ליבולים גבוהים ולשפע תוצרת בשוק.

בימים אלו סיכמו קק"ל ומשרד החקלאות על איגום התקציבים לביצוע הכשרות קרקע לנקלטים של שנת 2017 בעידן, חצבה, צופר ופארן. תחילת העבודה על ההכשרות צפויה בחודשים הקרובים.

מנהלת ההשקעות חזרה לפעול והיא מאפשרת

התנגדות הוועדה לעובדים זרים בהתאחדות חקלאי ישראל, על אף הדרישה להגדיל את מספר העובדים העונתיים ולפתוח אפשרות למדינה נוספת מלבד סרי לנקה.

אני מאחל למנהל המו"פ החדש שמואל פרידמן הצלחה בתפקיד החשוב והמורכב של ניהול המו"פ. המו"פ והוועדה החקלאית ימשיכו לעבוד בשיתוף פעולה ומתוך שאיפה משותפת לקדם את החקלאות בערבה. בהצלחה.

בימים אלה עונת המלון נמצאת בעיצומה ושיווק הפלפל מתחיל. שתהיה לכולנו עונה מוצלחת.

חמי ברקן
יו"ר הוועדה החקלאית

הגשת בקשות של נקלטים חדשים מחמש השנים האחרונות ושל חקלאים שפתחו מחדש את פעילות המשק. בקרוב צפוי להתפרסם "קול קורא" ממשרד החקלאות על תקציב ייעודי בתחומים מוגדרים: גידולים מועדפים, ציוד ומכשור חוסך כוח אדם. התמיכה בחלק מהתחומים צפויה להיות בגובה של 40% מענק. שר האוצר הכריז על תוספת של 10,000 **עובדים זרים לחקלאות** במהלך השנתיים הקרובות. מדובר ב-2500 עובדים לשנים 2017-2018 בנוסף על המכסה הקיימת בתנאי שיוקם פיילוט לקליטת עובדים דרך תאגידי כוח אדם ובתנאי שישולם תשלום חודשי של 513 ש"ח כחלף לזכויות סוציאליות של העובד. בשלב זה הנושא מעוכב לבחינה מחודשת עקב

מהדקים את שיתופי הפעולה עם JNF ארה"ב והולנד

בחודש נובמבר התקיימו הכנס השנתי של JNF ארה"ב וערב ההתרמה השנתי של JNF הולנד. הכנס השנתי של JNF ארה"ב נערך השנה בפלורידה והגיעו אליו יותר מאלף משתתפים מארה"ב ומישראל. בכנס לוקחים מדי שנה חלק פעיל תורמים, פעילים פילנתרופים, אנשי מפתח בפוליטיקה הישראלית והאמריקנית ומובילי דעת קהל בעולם היהודי. ראש המועצה אייל בלום ייצג את המועצה האזורית בכנס. הוא נפגש עם תורמים ותיקים וחדשים ופעל לגיוס כספים לבניית המועדון הקהילתי בצוקים

ולהרחבות הצפויות ביישובים. בין הנואמים בכנס היו מנכ"ל JNF ראסל רובינסון והנשיא החדש סול ליזרברם, יו"ר קק"ל ישראל מר דני עטר, שר השיכון ח"כ יואב גלנט ושגריר ישראל בארה"ב רון דרמר. זהו כנס חשוב ואנחנו שמחים על ההזדמנות שניתנה לנו לקחת בו חלק ולתת ביטוי לקשר העמוק והחזק של יהודי ארה"ב לערבה ולמדינת ישראל. ערב ההתרמה השנתי של JNF הולנד נערך באמסטרדם, ומירית הילמן קוניוק מהמחלקה לגיוס משאבים נשאה בו דברים. הכנס הוקדש כולו לחקלאות בישראל והתמקד בערבה. באירוע הייתה נוכחות שיא של יותר מ-500 חברי הקהילה היהודית בהולנד, והוא ביטא תמיכה בישראל בכלל ובערבה בפרט. בערב נשאו דברים מר משה קון, נשיא JNF הולנד,

מר גדעון לוסטיג סגן השגריר הישראלי בהאג ודוברים נוספים שדיברו על שינויי האקלים וחישיבות החקלאות בעולם. מירית הציגה את סיפור ההתיישבות בערבה, את החקלאות כמנוע הצמיחה העיקרי באזור ואת החשיבות בפיתוח זנים וטכנולוגיות חדשות על מנת לשמר ולחזק את החקלאות כמחולל כלכלי עיקרי בערבה התיכונה. ארגוני JNF מרחבי העולם עשו ועושים רבות למען קידום הערבה, והשותפות ארוכת השנים שלנו איתם חשובה ובעלת השפעה עצומה על החיים בערבה. אנחנו שמחים לארח אותם בערבה במהלך השנה ולקדם יחד איתם את המחויבות שלהם לחיזוק ההתיישבות.

תניה אלון
מחלקת גיוס משאבים

500 משתתפים באירוע החנוכיאה המסורתית

פעילויות חנוכה נפתחו בחודש שעבר באירוע **החנוכיאה**. האירוע נערך בבוקר נעים וחוויתי וכלל פעילות ספורטיבית לכל המשפחה. למעלה מ-500 ילדים והורים לקחו חלק בשיעורי ספורט פתוחים, טורנירים, הרצאות ומשחק חופשי. ספורטאי הערבה הצעירים הראו יכולות גבוהות והתנהגות ספורטיבית במגוון ענפי ספורט: כדורגל, כדורסל, ג'ודו והתעמלות אומנותית. במהלך היום התקיימה לנערות ואימהות הרצאה של נציגת ארגון "אתנה" על מנהיגות והעצמה נשית בספורט. הילדים הצעירים נהנו ממתקני ספורט, ממשחקים בענפי ספורט שונים ומסדנאות התעמלות ואקרובלאנס. גם השנה נערך טורניר הכדורסל המסורתי בין היישובים, שבו הפגינו גם המבוגרים את יכולתם הספורטיבית. נבחרת מושב צופר זכתה במקום הראשון בטורניר. תודה למאמני מחלקת הספורט ולרועי דבוראי - ממלא מקום רכז הספורט - על ארגון פעילות עשירה, מהנה ומקצועית. בפעילויות מחלקת הספורט ובחוגי הספורט השונים לוקחים חלק השנה למעלה מ-300 ספורטאים! זהו מספר שיא

קבוצת הכדורגל לכיתות ג-ד בטורניר משולש: ערד, מיתר וערבה. צילום: אופיר שלוש

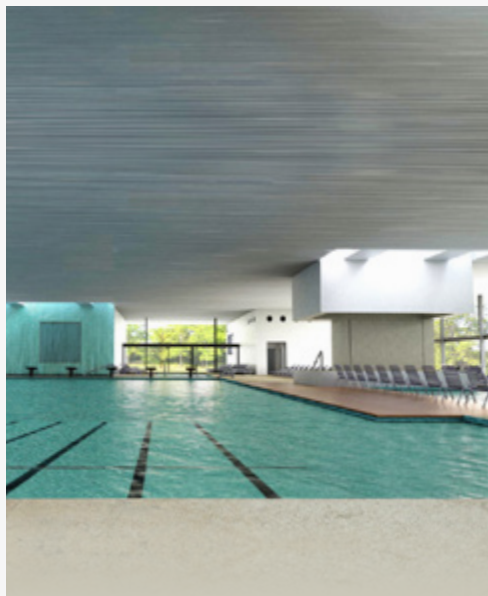
של משתתפים והוא תוצאה של פתיחת ענפי ספורט חדשים לבנות, הקמת קבוצת כדורגל תחרותית והתחזקות ענפי הספורט הקיימים. **קייטנת חנוכה** בהדרכת מדריכי בייס"ש חצבה התמקדה השנה בהיכרות עם תרבויות עתיקות. תלמידי כיתות א-ג התנסו במלאכות קדומות, הכינו ראשי חץ וכלים מאדמה ומאבנים, ביקרו בוואדי עתיר ליד ערד, התוודעו לגששות ורפואה בדואית עתיקה וטיילו למואה בעקבות הנבטים - אדוני המדבר. חניכי שכבת ט טיילו בין המכתשים **במסע מנהיגים** של תנועת בני המושבים, חניכי כיתות ה-ו של **חוגי הסיירות** טיילו באזור חולות כסוי, וכיתות ז-ח טיילו באזור פארק תמנע. החניכים לקחו חלק פעיל בארגון ותפעול הטיולים, גילו אחריות ומעורבות פעילה.

תרומה למרכז המוזיקה הודות לתרומתו הנדיבה של סטיב ווסרמן ומשפחתו מארה"ב נרכשו כלי נגינה חדשים למרכז המוזיקה: גיטרה בס, גיטרה קלאסית, מגברים איכותיים וחלילי צד. בני משפחת ווסרמן תרמו בשנה האחרונה גם פסנתר חדש למרכז המוזיקה, ומימנו תוכנית אומנות לביה"ס היסודי. הם צפויים להגיע בחודש מרץ לביקור בארץ וליריד אומנויות אביב שבו נציג בפניהם את תוצרי התוכניות ונוכל להודות להם על תרומתם החשובה לקידום לימודי המוזיקה והאומנות בערבה.

אילת להב ביגר
מנהלת מתנ"ס ערבה

החברה לפיתוח ובניין הערבה

נערכים להפעלת מרכז הספורט ובריכת השחייה בספיר

הדמייה של בריכת השחייה

מקום לפעילות פנאי לאורך כל השנה, ויש בו פוטנציאל גדול לפיתוח כלכלי בתחום תיירות הספורט. היערכות מוקדמת ונכונה של בניית מודל הפעלה תאפשר את פתיחת הבריכה ומרכז הספורט מיד עם סיום הבנייה.

המשרד לפיתוח הפריפריה הנגב והגליל הודיע על תמיכתו במימון הקמתו של מרחב לקידום יזמויות באזור התעשייה ספיר. התמיכה כוללת תקציב להקמה ותקציב תפעול לשלוש שנים. פתיחת מרחב היזמות תרחיב את היצע האפשרויות להקמת יזמויות של תושבים ותיקים ונקלטים חדשים באזור.

נעמי בקר, מנכ"לית

הפרויקטים הרבים המוקמים ברחבי המועצה ונמצאים בשלבי בנייה מתקדמים מציבים בפני החברה לפיתוח אתגר גדול לקראת הפעלתם. הפרויקט העיקרי הוא מרכז הספורט והשחייה בספיר, אשר בסיומו בנייתו ישמש המרכז לחוגי ספורט ולאירוח קבוצות שחייה מקצועיות. אנו מכינים תוכנית להפעלת המרכז אשר תיתן מענה מתאים לצורכי היישוב ספיר, מערכת החינוך, הגיל שלישי והתיירות. המרכז ישמש

בכניסה המציג את כלל העסקים ביישוב, עמודי הכוונה בצמתים אשר מכוונים למוסדות ולמוקדים עיקריים ביישוב ושלטים עם שמות המשפחות בכניסה לנחלות ובתי היישוב. מושב עין יהב הרים ראשון את הכפפה וקידם עם המועצה את הפרויקט. שאר היישובים ישולטו במהלך שנת 2018. עיצוב השילוט נעשה על ידי סטודיו ערבה.

אורן קורין מנהל תפעול

שילוט חדש ואחיד הותקן במושב עין יהב

בתחילת חודש דצמבר הסתיים פרויקט השילוט היישובי במושב עין יהב. השילוט בעין יהב הוא הפיילוט לפרויקט אזורי שבמסגרתו יתבצע שילוט אחיד ומעודכן בכל היישובים. הפרויקט כולל שלט "ברוכים הבאים" עם שם היישוב בסמוך לכניסה ליישוב, שלט נוסף

עוברים לנוהל פעילות חדש במנחת עין יהב

בחודשים האחרונים אנו פועלים להסדרת מנחת עין יהב בהתאם לתנאי רישיון ההפעלה. הפעילות במנחת מתקיימת בשלושה מאפיינים עיקריים:

1. פעילות חובבנים התחום הטיסנאות.
2. נחיתות של כלי טייס זעירים (אולטרלייט) המגיעים בדרך כלל לבילוי תיירותי חד יומי.
3. פעילות של חברות מסחריות.

במסגרת ההסדרה של הפעילות במנחת, החל מינואר 2018 כל פעילות בו מחייבת אישור ותיאום עם החברה לפיתוח. נוהל קבלת אישור לפעילות יופץ לכל התושבים, למפעילי אתרי התיירות ולכל הגורמים העושים שימוש במנחת.

הנוהל יפורסם גם באתר האינטרנט של המועצה.

צילום: אורן קורין התקנת שלטי הכוונה

צילום: רינת רוזנברג השילוט החדש בעין יהב

בינוי ופיתוח

משרד הבינוי והשיכון יחל בפיתוח מגרשי מגורים ביישובים

בשנה הקרובה יחל משרד הבינוי והשיכון בעבודות הפיתוח למגרשי מגורים נוספים בערבה. בעידן יפותחו 77 מגרשים: 41 נחלות חקלאיות ו-36 מגרשי מגורים בהרחבה קהילתית ו-12 מגרשי תעסוקה. בצוקים יחל פיתוח שכונת שלב ג' הכוללת 57 מגרשים להשלמת הפרוגרמה של היישוב ובה 150 מגרשים. עבודת התכנון לתב"ע חדשה לצוקים החלה, והיא תאפשר הרחבה של היישוב ופיתוח של כ-200 מגרשים נוספים. בצופר יפותחו השנה 6 נחלות חקלאיות ובפארן יפותחו 14 מגרשי הרחבה קהילתית ו-38 נחלות חקלאיות. בהמשך להחלטת משרד השיכון להקצאת מבנים יבילים בערבה אנו נערכים לקבלת המבנים שיאפשרו קליטה זמינה ונוחה לנלקטים עד לבניית בית הקבע ביישוב.

קרמל הר גמליאל
מנהלת מחלקת בינוי

מרכז המשתלמים

נערכים ליום הפתוח 2018

במרכז המשתלמים נערכים ליום הפתוח ולאירוח משלחות מקמבודיה, וייטנאם, לאוס, אינדונזיה, נפאל וקניה. בימים אלה הסטודנטים עסוקים בהכנת המודלים החקלאיים שיוצגו בביתן מרכז המשתלמים בתערוכה. השנה יתארחו בביתן שלנו את נציגי מש"ב (מחלקת שיתוף בינלאומי) של משרד החוץ אשר יציגו למבקרים את פעילותם הרבה ב-60 שנות הדרכה חקלאית בארץ ובעולם. זו הזדמנות לחשוף את פעילותם בפני חקלאי הערבה ולתכנון שיתוף פעולה עתידי בארץ ובחו"ל. ביום הראשון של התערוכה ייערך כנס בשיתוף אוניברסיטת תל אביב ונציגי מש"ב בנושא **בטחון המזון - התמודדות עם אתגרי המזון בעולם**. אתם מוזמנים לקחת חלק בכנס ולבקר אותנו בביתן מרכז המשתלמים.

חני ארנון
מנהלת מרכז המשתלמים הבינלאומי בערבה

תיירות

שלושים משתתפים בהכשרה לעוסקים בתיירות

למעלה משלושים תיירנים משתתפים בתוכנית ההכשרה שנפתחה ביוזמת ועדת התיירות האזורית. ההכשרה כוללת לימודי תיאוריה לצד סיורי היכרות במרחבי תיירות בשלושה מעגלים - במעגל הראשון בערבה, במעגל השני מועצות שכנות ובמעגל השלישי מרחבי תיירות שונים בארץ. התוכנית נבנתה בשיתוף "מעוף" ושחר שילה, היועץ לוועדה. מטרת התוכנית לספק כלים מקצועיים לקידום העסק התיירותי. המעוניינים להצטרף מוזמנים ליצור קשר עם מחלקת התיירות.

אולי ניר
רכזת תיירות

פיתוח עסקי

מתכננים מוקדי תיירות אזוריים נוספים

פארק ספיר - בימים אלו הותנע שלב התכנון המפורט לפארק ספיר. הפרויקט כולל פיתוח של כל מרכיבי הפארק: אתר קמפינג באזור מטע הדקלים, אטרקציה תיירותית שתתפרש על כל שטחי הפארק ופיתוח מבני שירות ולוגיסטיקה שיתמכו בשני אזורי התיירות הללו. מטרת הפרויקט היא לייצר עוגן תיירותי נוסף בערבה המשלב חוויית תוכן ייחודית בפארק, שדרוג הפארק, הגדלת היצע התוכן והבילוי הקיים ויצירת מענה למבקרים המבקשים ללון במקום. זהו פרויקט מורכב ותכנונו ייעשה בשיתוף פעולה של שני משרדים המתמחים - האחד בתכנון הנופי והשני בתכנון תוכן וחוויה.

מרכז ספורט ושחייה בספיר - החל תהליך השיווק של המתחם לקהל מקצועי בתחום התיירות הספורטיבית. במסגרת בניית תוכנית השיווק נעשית עבודה רבה על הכנת חומרי השיווק ובניית חבילות מותאמות לקבוצות המקצועיות.

הרחבת מרכז וידור - הושלמה הכנת החומרים ותכנון הפרוגרמה להרחבת מרכז המבקרים בתחום "חקלאות העתיד". התכנון נשען על התפיסה של הערבה כמובילה בתחום החדשנות בחקלאות ובתכנון והטמעה של פתרונות מתקדמים בחקלאות. הפרויקט עובר בימים אלה למחלקת גיוס משאבים אשר תפעל לגיוס התרומות והמימון הנחוץ להקמתו.

גלי כהן
מנהלת פיתוח עסקי

היישומון (אפליקציה) של הערבה התיכונה

הורידו עכשיו והתחילו להתעדכן!

Available on the App Store

ANDROID APP ON Google Play

ביטחון

נמשכים אימוני הכשירות והתרגול לצוותי החירום

אימונים והכשרות הם תנאים הכרחיים לקיום מערך חירום איכותי ופעיל, ולכן אנו מקדמים בתקופה האחרונה את תחום ההכשרה והאימון בכל תחומי החירום. לאחרונה השתתפו מפקדי וצוותי כיתות הכוננות בימי אימון מרוכזים וביצעו תרגילים מתקדמים ומשולבים בתחומי הגנת היישוב. החטיבה המרחבית של צה"ל העבירה לרבש"צים השתלמות בנושא הגנת יישוב. לצד השתלמויות אלה צוות הלוט"ר (לוחמה בטורור) המקומי סיים בהצלחה אימון מתקדם.

נהגי האמבולנס ביצעו בחודש שעבר אימון ייחודי לנהיגה מבצעית באמבולנסים. האימון התקיים במנחת עין יהב ובמסגרתו "הוסב" המסלול למשטח החלקה עליו תרגלו הנהגים יציאה ממצבי חירום ושליטה ברכב בעת חירום ומצוקה. האימון העלה את תחושת הביטחון בשליטה ברכב שהיא חיונית במענה המקצועי של נהגי האמבולנס. בהמשך צפויות השתלמויות נוספות ותחרות בין הצוותים היישוביים. יהיה מעניין. בימים אלה נערכות ההכנות לקורס חובשים ונהגים, ואנו מקווים לפתוח בשעה טובה קורס הכשרה חדש. לכל המעוניינים, הזרזו להירשם במחלקת הביטחון במועצה 077-6449475.

נדב אילון
קב"ט

צילום: באדיבות מחלקת ביטחון

משתתפי אימון נהיגה מבצעית באמבולנסים

בריאות

הותקנו מדי לחץ דם באמבולנסים

במהלך החודשים האחרונים שודרג הציוד מציל החיים באמבולנסים באזור. רכישת ציוד חדש ושדרוג הציוד הקיים באמבולנסים יחד עם הכשרות והשתלמויות לצוותי הרפואה האזוריים חשובים במתן המענה והטיפול הרפואי בזמן פינוי חולים. לאחרונה צוידו האמבולנסים במכשירי מד לחץ דם ניידים. המכשירים מאפשרים לנהג או לאיש צוות הרפואה המפנה לקבל מדדים רפואיים בזמן אמת ולעקוב אחר מצב החולה תוך כדי נסיעה. במהלך החודשים הקרובים יותקנו באמבולנסים מדי סטורציה. גם אלה יגדילו את יכולתם של הצוותים ושל הנהגים לשלוט בטיפול במפונה ולתת לו את המענה המתאים בעת הטיפול ובפינוי לבית החולים.

תוספת הציוד וההכשרות לצוותים הן הקו הראשון שיכול לקבוע את ההבדל בין חיים למוות באירוע רפואי. נמשיך לקדם את הצוותים ולשפר את הציוד העומד לרשותם.

עירית שחר,

מנהלת מחלקת גיל שלישי, מתנדבים ובריאות

גיל שלישי

נפתח קורס צפרות רב דורי

בתוכנית הפעילות של ה"קתדרה לוותיקי הערבה" נערכים גם השנה סיורי טבע וצפרות בערבה בשיתוף בית ספר שדה חצבה. הסיורים נערכים אחת לחודש בימי חמישי אחה"צ בהדרכת ענבר שניצר רכזת תחום הצפרות בבית ספר שדה חצבה. אופי הסיורים מתאים לפעילות סבים ונכדים, להורים וילדים ולכל מי שמעוניין לצאת לעת ערב לטבע. מוזמנים להצטרף!

עירית שחר,

מנהלת מחלקת גיל שלישי, מתנדבים ובריאות

צילום: ענבר שניצר

מרחיבים את המענה המקצועי והטיפול לגיל הזקנה

המחלקה לשירותים חברתיים פועלת להרחבת רשת התמיכה בגיל השלישי בשיתוף מחלקת הגיל השלישי במועצה. שיתוף הפעולה מאפשר הרחבה של היקף הפעילות המיועדת לגיל השלישי ובכלל זה פעילות מועדון מופ"ת המתקיימת במתנ"ס בימים ראשון, שני ורביעי. מועדון מופ"ת משתלב בין שאר הפעילויות שמציעה מחלקת הגיל השלישי. ברמה האירגונית ובדגש על מענה מקצועי ממוקד לגיל השלישי הקצתה המועצה האזורית החל מדצמבר תוספת תקן לעובדת סוציאלית

והצגתם על ידי בובות תיאטרון והצגתם בפני ילדי הגנים. את בובות התיאטרון ייצרו בני הגיל השלישי. הקבוצה תיפגש אחת לשבוע במסגרת מועדון מופ"ת ותעבוד בהנחיתן של עו"ס ציפי אמבר ואיריס סלון. המעוניינים להשתתף בקבוצה מוזמנים לפנות לציפי אמבר 052-5450595.

דורית לוביש
מנהלת השירותים החברתיים

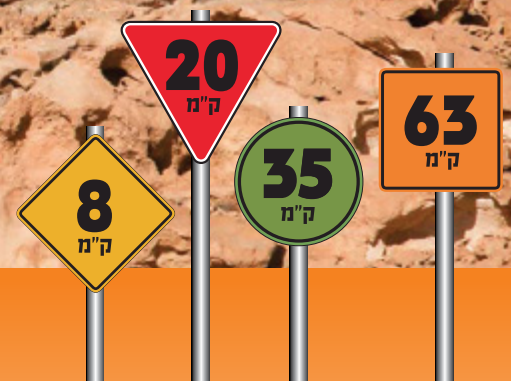
לצורך מיקוד, למידה ומיפוי של תחום הזקנה. בימים אלה אנו מתחילים בראיונות לתושבי הערבה מגיל 60 ומעלה לצורך סקירה ומיפוי של הצרכים. הראיונות נעשים בארבע עיניים, והם נועדו לשמוע בפתיחות ובהקשבה מה חסר, מה ניתן לשפר, במה להמשיך ובמה לסייע. הראיונות יכללו התייחסות ברמת הפרט, המשפחה והקהילה. חשוב לנו לשמוע את התושבים וחשוב לנו לפעול להתאמת הפתרונות והשירותים תוך הבנה מלאה של הצרכים.

קהילה רב-דורית היא נכס שחשוב לטפח. מתוך הבנה זו אנו מקדמים מפגשים בין-דוריים בין הגיל השלישי לילדי הגן באמצעות קבוצת יצירה ודרמה שתעסוק בהמחזות סיפורי ילדות

רכיבה אתגרית במרחבי טבע אינסופיים
מסלולי שטח וכביש בנופים עוצרי נשימה
פעילויות לכל המשפחה במתחם הסיום בפארן

**סובי
ערבה**
פארן, 13.1.18

מחירים מוזלים לתושבי הערבה
ההרשמה בעיצומה! kapaimactive.co.il

היחידה הסביבתית

בית ספר שיטים דרכא - בית ספר ירוק מתמיד

מתחילת שנת הלימודים הנוכחית נמצא ב"ס שיטים דרכא בתהליך של מעבר מבית ספר ירוק לבית ספר "ירוק מתמיד". התהליך כולל תוכנית העשרה מותאמת גיל ומגמה המועברת על ידי יעל זלצר. במסגרת התוכנית יצאו בחודש שעבר תלמידי מגמת גיאוגרפיה

שכבת ט' יצאה לסיור בנושא אנרגיה וסביבה בחולות סמר ובמודל כפר מנותק רשת בקטורה, והתלמידים הגיעו עד אילת כדי לשמוע על בעיות זיהום הים במפרץ אילת. תהליך המעבר לבית ספר "ירוק מתמיד" ממומן על ידי המשרד להגנת הסביבה, שח"ק ירוק (שותפות חינוכית קהילתית) והיחידה הסביבתית.

יעל חביב
מנהלת היחידה הסביבתית

לסיור סביבה במרכז הארץ, סיור שעסק בטיהור מים, שיקום אתר פסולת חירייה, זיהום נחלים, מטרופולין תל אביב, התחדשות עירונית ושימור מול פיתוח. תלמידי המגמה ביקרו בשפד"ן (מפעל טיהור השפכים הגדול במדינה), באתר חירייה המחודש שקולט למעלה מ- 3,000 טונות אשפה ביום מכל רחבי גוש דן והתוודעו על גג דיזינגוף סנטר לרעיון של חקלאות על גגות עירוניים. הם סיירו גם סמוך לנחל הירקון המשוקם וביקרו במרכז שרונה בתל אביב.

מרכז מדע ים המלח והערבה

מחקר הזנבנים בערבה נמשך

קרוב ל-50 שנים הוביל פרופסור אמוץ זהבי ז"ל את מחקר הזנבנים והפך אותו לאחד מהמחקרים הבולטים והחשובים בעולם הביולוגיה ההתנהגותית. עם מותו של אמוץ במאי 2017 החליטה קבוצת חוקרים מכמה מוסדות בארץ להמשיך את דרכו ולהרחיב את הפעילות המחקרית. מרכז מדע ים המלח והערבה פרש את חסותו על המחקר ומסייע במימון ופיתוח התחנה. את מחקר הזנבנים החל פרופ' אמוץ זהבי בשנת 1971. המחקר, המתקיים בשמורת שיזף, בודק שאלות הקשורות באבולוציה של התנהגות של בעלי חיים חברתיים. הזנבנים חיים בקבוצות היררכיות שבהן רק הזכר והנקבה השליטים מתרבים, בעוד שכל יתר חברי הקבוצה מסייעים להם בגידול הצאצאים ובשמירה על הטריטוריה. מבנה חברתי ייחודי זה הקיים רק בכ-3% ממיני הציפורים בעולם מעלה שאלות ותהיות רבות לגבי המשמעות של שיתוף פעולה מול תחרות בטבע, מנגנוני תקשורת, למידה חברתית ועוד. כל אוכלוסיית הזנבנים בשמורת שיזף וסביבתה מטובעת בטבעות צבעוניות, כל זנבן מטובע בארבע טבעות בקומבינציה ייחודית הנותנת לו את שמו הפרטי. כל אוכלוסיית הזנבנים מורגלת לנוכחות החוקרים, דבר המאפשר להם לצפות בהתנהגותן הטבעית של הציפורים מטווח קרוב ללא צורך באמצעי תצפית מיוחדים.

תל אביב), ברשתות חברתיות (בהנחיית ד"ר עמיעל אילני מאוניברסיטת בר-אילן) ובהשפעת שיתוף פעולה ותחרות על הביטוי של הורמוני סטרס אצל זנבנים (בהנחיית ד"ר לי קורן מאוניברסיטת בר-אילן). הסטודנטים מצטרפים לד"ר רוני אוסטרייכר וד"ר עודד קינן שממשיכים במחקרם אודות הזנבנים.

עודד קינן
מרכז מדע ים המלח והערבה

יעל אלון ממושב חצבה מנהלת את המחקר ומסייעת לחוקרים לערוך ניסויים ותצפיות באוכלוסיית הזנבנים. היא מכירה היטב כל זנבן ועורכת מעקב יום יומי אחר הציפורים. השנה מצטרפים לתחנה סטודנטים לתואר שני ולדוקטורט. הסטודנטים מקבלים תמיכה מ"קרן אמוץ ואבישג זהבי" ומנחים אותם חוקרים מובילים מאוניברסיטת תל אביב ובר-אילן. המחקרים עוסקים בלמידה חברתית אצל זנבנים (בהנחיית פרופסור ארנון לוטם מאוניברסיטת

בכנס השנתי למחקר בדגי זברה כמודל רפואי לחקר מחלות, שנערך החודש, הציגו קבוצות מחקר רבות מהארץ ומחול. קבוצת המחקר של ד"ר ניבה רוסק-בלום הכוללת את חגית גולדשטיין מעין יהב, עדנה נוה וזוונה גרייפובה-כהן מחצבה, אלכס מוהרין - סטודנט במסלול לתואר שני במרכז המשתלמים, בו לנדס וסטפני זווי - מתמחים במסגרת פרויקט של שותפות ערבה-אוסטרליה, השתתפה בכנס זה. הקבוצה זכתה בפרס הפוסטר המנצח על חדשנות ומקוריות המחקר, חשיבותו לתחום ההצגה מצוינת. ברכות לקבוצת המחקר על ההישג.

מסדירים שטחי גידול ומקימים סוללות בשטחים שפוני ממוקשים

סיור קבלנים לקראת הקמת מאגר עופרים בכניסה למושב עידן. המאגר התפעולי בנפח של 300,000 מ"ק מוקם במסגרת התוכנית הכוללת לשדרוג מערכת אספקת המים, הגדלת כמויות המים שתאפשר הרחבת יישובים ושיפור איכות המים בערבה צילום: רשות ניקוז ערבה

להגן עליהם מפני חדירת מי שיטפונות מנחל ערבה, שעלולים לשאת עימם מוקשים ולזהם מחדש את השטח. מערכת ההגנה משיטפונות המוקמת בשטחים שפוני כוללת סוללת הגנה מזרחית לאורך גדת נחל ערבה ותעלת ניקוז הצמודה לסוללה בצידה המערבי (בצד החלקות החקלאיות). במסגרת הפעולות לצמצום השטחים החשודים במיקוש והסתם לחקלאות בוצע ניתוח ממוחשב (מודל הידרולוגי דו-ממדי) אשר דימה זרימות שיא לבחינת סחף המוקשים בנחל ערבה. לאור תוצאות המודל אותרו כ-500 דונם שאינם חשודים עוד במיקוש ממזרח למטע התמרים המשותף של צופר. בתום התהליך שבו שותפים רשות הניקוז, הרשות לפינוי מוקשים וצה"ל יוכרזו שטחים אלה כשטחים שאינם חשודים במיקוש. ציר הפטרולים יוסט ממזרח לשטחים אלה ותבוצע הכשרה חקלאית לנקלטים של מושב צופר.

גיל סלוין
מנכ"ל

רשות הניקוז מבצעת הסדרה של נחל מסור במקטע שממזרח לכביש 90 כדי לאפשר פיתוח שטחי חקלאות לנקלטים חדשים בחצבה. העבודה כוללת הקמה של סוללת עפר, שינוי וסימון הגבול הצפוני של שמורת שיזף. פרויקט נוסף בהמשכו של נחל מסור כולל עבודות דיפון והסדרה של מעביר אירי בכביש הגישה לחצבה לשיפור כושר ההולכה של הנחל והגנה על השטחים החקלאיים הקיימים. הרשות לפינוי מוקשים סיימה את עבודות פינוי המוקשים בנחל ערבה באזור ספיר ועין יהב. על מנת להכריז על השטחים כנקיים ממוקשים ומתאימים לחקלאות יש

מסכמים שנת פעילות בוועדה מקומית

השנה החולפת הייתה מאוד אינטנסיבית וכללה שינויים רבים בתחום של תכנון ובנייה בארץ בכלל ובערבה בפרט. בעקבות כניסתה של הרפורמה בחוק התכנון והבנייה עסקנו רבות בהטמעת הרפורמה בפעילות הוועדה. בשלב הראשון של הרפורמה הייתה אפשרות לקבל פטור מהיתר במקרים מסוימים. זהו חלק קטן מן השינויים הרבים שכוללת הרפורמה. השינויים בכללותם הם לא פחות ממהפכה בעבודת אנשי המקצוע. לצוות הוועדה הצטרפו עובדים חדשים, סביבת העבודה השתנתה, וחלק מן התושבים שנדרשו להיתרי בניה כבר נחשפו לשינויים ולעבודה מול מערכת מקוונת שהיא פלטפורמה חדשה, אינטרנטית. לפני חודשים ספורים עודכן אתר האינטרנט של הוועדה והוא כולל מערכת GIS נגישה לכולם. יש באתר אפשרות להתעדכן בהליך

יקודמו תוכניות להגדלת המשבצת והוספת יחידה שלישית בכל המושבים.

בתחום היתרי בנייה:

ההרחבות בעין יהב ובחצבה ו-35 המגרשים הנוספים בספיר נמצאים בתנופת בנייה, ובמקביל בקשות חדשות להיתרי בנייה נמצאות בעבודה. בהמשך צפויים עוד רבים להגיש את הבקשות שלהם להיתר. כל זאת בנוסף לעבודה הנמשכת על הסדרה של היתרים בנחלות החקלאיות כולל היתרים בתחום התיירות. פרויקטים ציבוריים ובכללם קמפוס מרכז המשתלמים, מרכז הצלה וגני ילדים מקודמים בימים אלה - חלקם בשלב ההיתרים ובחלקם החלה הבנייה.

בתחום האכיפה:

הוגברה האכיפה על עבירות בנייה, תחום שהתחייב כחלק בלתי נפרד מהרפורמה. אני מזכירה לכולם: כדי להימנע מתביעות וקנסות מיותרים, חשוב להקפיד להתחיל את עבודות הבנייה רק לאחר קבלת היתר כחוק.

אילנה בהגן

מהנדסת וועדה המקומית לתכנון ובנייה

היתרי בניה, מידע על ישיבות מליאה וישיבות רישוי ומעקב על התקדמות התב"עות. סריקת הארכיון והנגשתם לציבור מתקדמת. סריקת תיקי הבנייה של עין יהב הסתיימה, והעבודה על תיקי הבנייה של חצבה נמצאת לקראת סיום. סריקת תיקי שאר היישובים תושלם במהלך השנה הקרובה - כל זאת יסייע לתושבים המעוניינים לצפות בתיקים.

מעט על הנעשה בתחום התכנון:

אפשרות תוכניות (תב"עות) חדשות לתוספת נחלות בעידן ובפארן, לאתר הקומפוסט, למט"ש חצבה, לתחנת תדלוק במיצד חצבה ולתוכנית הכוללת של מבני הציבור בספיר. **תוכנית הפל"ח** (פעילות לא חקלאית בנחלה) נכנסה לתוקף לאחר שנים ארוכות ומאמצים רבים. אישור תוכנית הפל"ח הוא הישג חשוב המאפשר לתושבים רבים להסדיר את הבנייה בתחום התעסוקה והתיירות.

החוק המאפשר **הגדלת משבצת המגורים** ל-2.5 דונם נכנס לתוקף וכן האפשרות להוספת יחידה שלישית. כתוצאה מאישור תוכנית הפל"ח וכניסתו לתוקף של חוק הגדלת המשבצת,

עמותת בין השיטין

נפתח מיזם חקלאי
תיירותי חדש

לאחרונה הוקמה במסגרת פעילות עמותת בין השיטין חווה חקלאית תיירותית. המיזם החדש של העמותה הכולל שטח חקלאי של 20 דונם, ממוקם בשטחים החקלאיים של מושב חצבה ומזמין קבוצות למפגש ישיר עם חקלאות הערבה, כולל התנסות במגוון העבודות החקלאיות. קבוצות המגיעות לחווה נחשפות לסיפור הערבה, המדבר, ההתיישבות והחקלאות המתקדמת. חניכי המכינה עובדים בחממה ומדריכים את הקבוצות המתארחות בהנחה ובליווי של חקלאים ואנשי הערבה. במהלך חודש נובמבר התארחו לראשונה במיזם החדש ארבע קבוצות ראשונות - תלמידים מבית הספר ברנקו וייס בבית שמש, תלמידי בית הספר אליאנס מחיפה, תלמידי מקיף ח' מאשדוד וקבוצה הלומדת לרבנות מתקדמת. קהל היעד המרכזי של הפרויקט הוא קבוצות נוער מהארץ ומחול, ואנו מקווים שהניסיון יעלה יפה והפעילות תוביל לשגשוגו של המיזם בשנים הבאות. סדרות וגיוסים במכינות - תוכנית הפעילות בימים אלה במכינות בערבה כוללת סדרות תוכן מחוץ למכינה המוקדשות לעיסוק בתכני שטח של ניווטם והישרדות ולתכנים חברתיים וישראלים כמו

אביב ובכפר הדרוזי ג'וליס, חוזרים החניכים למכינה ומשתפים בחוויה ובתובנות מהסדרה. בימים אלה נסגרות רשימות המשתתפים של השנה הבאה במכינות. עולם המכינות זוכה לביקוש רב וכך גם אנחנו במכינות בערבה. במהלך חודש אוקטובר נרשמו למכינות בערבה כ-1500 מתעניינים שרבים מהם הגיעו לימי התרשמות במכינות במסגרת תהליך הקבלה.

אבישי ברמן
מנכ"ל

"סדרת דרום" או סדרת "זהות בדויה". "זהות בדויה" היא סדרה העוסקת בזהות חברתית ומגזרית שבמהלכה נחלקת המכינה לחוליות של 3-4 חניכים. כל חוליה מתוודעת למגזר בחברה הישראלית וחייה בקרבו במשך שלושה ימים (המקומות מתואמים על ידי המכינה מראש). לאחר שלושה ימים של חיים בגבעה ביו"ש או במאהל בדואי ליד ירוחם או בשיבה חרדית בירושלים, במרכז קליטה לעולים חדשים, בכפר ערבי בוואדי ערה, בישיבת הסדר בעתניאל, עם עובדים זרים בדרום תל

המחזור החדש של משתתפי תוכנית עבודה עברית נכנס לעבודה והוא כולל 70 עובדים בחמשת מושבי הערבה התיכונה ובקיבוץ יהל שבחבל אילות. גם השנה יצאו בנובמבר משתתפי התוכנית העובדים לטיול פתיחה וגיבוש של יומיים באזור המכתש הגדול

שותפות ביחד ערבה אוסטרליה

300 צעירים
אוסטרליים מבקרים
בערבה במהלך
דצמבר וינואר

דצמבר וינואר הם חודשים עמוסים בפעילויות קשרי גומלין של השותפות. בתי הספר באוסטרליה יוצאים בזמן זה לחופשת הקיץ, וזהו הזמן שבו קבוצות תלמידים רבות מגיעות לישראל במסגרת תוכניות מגוונות. רבות מהקבוצות בוחרות להגיע לערבה במהלך ביקורן בישראל. אנו צפויים לארח בערבה בתקופה זו משלחות

של למעלה מ-300 צעירים. כל משלחת שונה בהרכבה, בגודלה ובמטרותיה. אנחנו עושים מאמץ רב כדי שכל משלחת כזו תעסוק בפעילויות המותאמות במיוחד עבורה. לצד משלחות נוער רבות נארח גם משלחת מורים, משלחת סטודנטים לחינוך, תוכנית חילופי מורים - שבמסגרתה יגיעו שתי גננות שישוהו ויעבדו חודש בגנים בערבה. המשלחות פוגשות בביקורן ותיקים, צעירים, בני נוער וילדים בערבה. משלחות הנוער יערכו פעילויות משותפות עם בני נוער, אחרות יעבדו עם תלמידי ביה"ס. חלק מהמשלחות ייפגשו עם סטודנטים ממרכז המשתלמים וחלקן ישתתפו בפעילות יחד עם חניכי המכינות. חלק מהמשלחות יעסקו בפעילות התנדבותית

שותפות ערבה אוסטרליה

מתחם עסקי חדש מוקם בכניסה למושב עין יהב,
בסמוך ל"מחסני השוק". בעלי עסקים בערבה!
זאת ההזדמנות שלכם לשכור חנות בעלת
תנועת קונים גדולה במיקום
מרכזי בערבה.

**שטחים
מסחריים
להשכרה**

החנות הזו יכולה להיות שלך!

אחסן השוק

לפרטים נוספים **און בר-לבן**
ein-yahav@arava.co.il | 08-6581131

עין יהב
אורח הקיץ הנצחי

**BH
CO
GA**

BEN HAIM · COHEN · GALIS
LAW OFFICES & NOTARY

**משרד עורכי הדין
בן חיים, כהן, גאליס
פתח סניף בערבה**

עו"ד צביקה בן חיים, מתמחה
בתכנון ובניה, אגודות שיתופיות,
הרחבות יישובים ומשפט מסחרי.
עו"ד בן חיים ממונה כבורר
מטעם רשם האגודות השיתופיות.

תחומי העיסוק של עורכי הדין
האחרים במשרד הם נדל"ן,
ליטיגציה אזרחית ומסחרית
ומשפט מסחרי.

המשרד בערבה ממוקם באזור
התעשייה ספיר ובמרכז ברמת גן
054-3090411 | 03-5341116
www.bhcglaw.co.il

מדריכים/ות לאנגלית/מתמטיקה

לרשת מרכזי למידה ארצית המספקת שיעורי תגבור במתמטיקה
ובאנגלית, העומדת לפעול במרכז למידה שעתיד להיפתח בערבה
לכיתות ד-ח' והכנה לבגרות לתלמידי התיכון
דרושים מדריכים/ות שאוהבים ללמד!

מרכז הלמידה מהווה מסגרת לימודית תומכת ומקדמת לתלמידים
לאחר שעות הלימודים, המורים פועלים לקידום התלמיד ולהעצמתו
והלמידה נעשית בקבוצות קטנות. הפעילות מתקיימת בשעות
שלאחר שעות הלימוד ובשעות אחר הצהריים.

- על המועמד/ת להיות בעל/ת 5 יח"ל בגרות
במקצועות הרלוונטיים
(במתמטיקה לכיתות ד-ח' אפשרי בגרות 4 יח"ל)

- העבודה הינה לטווח ארוך
- הכשרה על חשבון החברה
- תנאים טובים למתאימים
- אפשרות לקידום
- גמישות בשעות העבודה

לפרטים נוספים - צביקה: 054-3090411

זאת מהעבניות...

רינת רוזנברג

בעוד קצת פחות מחודש יתקיים היום הפתוח במו"פ בפעם ה-27. גם השנה ימשוך אליו האירוע עשרות אלפים שיבואו להכיר את הפעילות המחקרית והפיתוחים ולהתרועע עם העוסקים בחקלאות מכל הארץ. גם השנה רבקה אופנברך, מצוות החוקרים של המו"פ מיום הקמתו, תוביל סיורים ותציג את הפעילות בתחנת המחקר. אנחנו נפגשות לשיחה אישית, מקצועית, חקלאית.

בספר "מסע אל 101 עצים מופלאים בישראל" של יעקב שקולניק וחנן ישכר מופיע סיפורו של עץ אלה עתיק הנטוע בסמוך לקיבוץ אלונים, לא רחוק מקריית טבעון, וכך כתוב שם: "בראשית שנות ה-50, בימי הפילוג הגדול בתנועה הקיבוצית, שהתחולל על רקע פרישת מפלגת מפ"ם ממפא"י, התארגנו 15 משפחות לעזיבת קיבוץ אלונים. הפורשים חיפשו מקום מבודד שבו יוכלו להתדיין מבלי ששאר חברי הקיבוץ ידעו על כך. חיפשו ומצאו: צל האלה הגדולה שממערב לקיבוץ. כאן על הסלעים הלבנים, נשענים על גזעה האדיר, רקמו את תוכניותיהם. כשהתוכניות הבשילו לכלל מעשה, באו כאיש אחד למוסדות הקיבוץ והודיעו שהם עוזבים את הבית. חברי הקבוצה המשיכו לחיות כקומונה במוסד החינוכי רמת הדסה, סמוך לטבעון. במשך חמש שנים הם ניהלו קופה משותפת ואורח חיים של קיבוץ. כשאספו די כסף, רכשו חלקת אדמה בקרית עמל (היום קרית טבעון) ובנו 15 בתים זהים לחלוטין. עם השלמת הבניה ערכו ביניהם הגרלה וכל משפחה זכתה בבית שהגורל הועיד לה. לשכונה החדשה קראו 'שיכון אלה', על שם האלה ששמעה את כל סודותיהם אך לא גילתה אותם לאיש. אנו התוודענו אל הסוד הזה בזכותה של רבקה אופנבך, בת למשפחה שייסדה את שכונת אלה."

הסיפור של רבקה מתחיל בדצמבר 1949 לאחר סיומה של מלחמת העצמאות. הוריה היו חברי קיבוץ אלונים והיא נולדה בבית החולים בעפולה. קשה לדמיין זאת, אבל ירד שלג בחורף ההוא, אפילו בעפולה

גם אני התוודעתי לסיפור בזכותה של רבקה אופנבך. רבקה היא מעמודי התווך של המו"פ. חוקרת, אשת אדמה, חרוצה, מסורה ויודעת דבר אחד או שניים על חקלאות בערבה (יודעת המון, מכירה לעומק ובעלת אהבה עצומה לחקלאות ולערבה). נפגשתי איתה לשיחה בחודש שעבר. אני נוהגת להתחיל כל שיחה בשאלות רקע על המקום והזמן, על נקודות המבט והסיפור המשפחתי. הסיפור של רבקה מתחיל בדצמבר 1949 לאחר סיומה של מלחמת

העצמאות. הוריה היו חברי קיבוץ אלונים והיא נולדה בבית החולים בעפולה. קשה לדמיין זאת, אבל ירד שלג בחורף ההוא, אפילו בעפולה, עובדה שהקשתה על יציאת המשפחה המתרחבת מבית החולים. סוף טוב הכול טוב, והמשפחה הגיעה לקיבוץ בשלום. רבקה מספרת שקיבוץ היא עזבה פעמיים בחייה. הסבירי לי, אני מבקשת. הפעם הראשונה הייתה כשהייתה בת שנה. המשפחה עזבה את קיבוץ אלונים, וכאן נכנס הסיפור המיתולוגי על קבוצת הפורשים מקיבוץ אלונים שהוריה נמנו איתם, ועל עץ האלה והסודות ששמע בימי הפילוג בתנועה הקיבוצית. הפעם השנייה הייתה כשעזבה את קיבוץ כפר עזה שבו שירתה בצבא בחטיבת הנח"ל. רבקה אינה אדם שגרת. יש בה עצמאות והתלהבות ויכולת לפעול מחוץ למסגרת, גם בתוך מסגרות שבהן היא מעורבת.

בחירות וכיוונים

לערבה הגיעה בשנת 1987. אבל לפני שהגיעה, עשתה דרך ארוכה של למידה ומסעות. לאחר שהשתחררה מצה"ל ועזבה את עבודתה ברפת ואת קיבוץ כפר עזה, עבדה שנה בתחנת הניסויים של מכון וולקני בנווה יער ליד בית שערים שבצפון במטרה לממן לימודים בפקולטה לחקלאות. את השנה הראשונה ללימודים עשתה בירושלים ולאחר מכן המשיכה את הלימודים ברחובות, שם גם בחרה בתחום ההתמחות בירקות אותו העדיפה על פני לימודי בעלי חיים. במסגרת הלימודים בפקולטה לחקלאות גם עבדה כעוזרת מחקר. רבקה סיימה ללמוד בשנת 1975 בגיל 24 עם תואר שני ומאסטר בגנטיקה של אגוזי אדמה. "שמעתי שמחפשים מישהו שיעבוד בהולנד ויעבור הכשרה במטרה להדריך חקלאים בפתחת רפיח ובגוש קטיף. קפצתי על המציאה ויצאתי במסגרת הסוכנות היהודית כדי ללמוד על גידול עגבניות בבתי זכוכית.

"בהולנד עבדתי חמישה חודשים בחממה מסחרית במהלך גידול, מזריעה ועד קטיף, וכשחזרתי לארץ התחלתי לעבוד כמדריכה של משרד החקלאות לחקלאי פתחת רפיח וגוש קטיף. לימים, לאחר פינוי סיני ויישובי פתחת רפיח, הדריכה עד שנת 1986 את חקלאי פתחת שלום.

באותם ימים הכירה את יאיר גוראון ז"ל שהיה מנהל המו"פ הדרומי באזור הבשור. "היינו חברים מאוד טובים והוא צחק תמיד, על הדרך הספונטנית שבה עבדתי. בשנת 1986 יאיר אמר לי '10 שנים את עובדת ככה. מספיק. הגיע הזמן שתעשי משהו אחר. סעי לארה"ב."

נסעתי. חצי שנה עבדתי באוניברסיטת פרדו שבאינדיאנה ושמונה חדשים במחלקת המחקר של עגבניות לתעשייה של חברת Campbell's Soup בקליפורניה ועשיתי חיים. טיילתי באלסקה ועסקתי בלימודים ומחקר. יאיר גוראון ביקר אצלי במהלך התקופה ובשלב מסוים קרא לי להצטרף להקמת המו"פ החדש בערבה. ובאתי."

שמעתי שמחפשים מישהו שיעבוד בהולנד ויעבור הכשרה במטרה להדריך חקלאים בפתחת רפיח ובגוש קטיף. קפצתי על המציאה

התפתחות ושינויים

בתחילה הגיעה לראות את משקי המודל שהקים המו"פ. היו חקלאים שהכירו אותה מימיה בפתחת רפיח ופתחת שלום. "זאת מהעגבניות מבתי הזכוכית", היו שצחקו. "בערבה לא רצו באותם ימים לשמוע על גידול בחממות. המציאות הביאה לכך. המעבר הזה היה בלתי נמנע. אירועי אקלים היו המוטיבציה העיקרית והפכו את המעבר למבנים להכרחי גם על רקע שיווק התוצרת ליצוא. בגלל שעלויות הקמת החממות היו גבוהות, החקלאים מצאו פתרונות ביניים כמו 'חממות סיאמיות' שהיו חיבור של מנהרות עבירות. בסוף כל הגידולים נכנסו לבתי צמיחה גבוהים.

"בשנים הראשונות יאיר גוראון ניהל את המו"פ ורפי דיין היה המנהל המקצועי שעמד מאחורי הקמת המבנים, ואני, כהרגלי, עשיתי עבודה שאהבתי והייתי, כמו תמיד, אדם חופשי." מאז ועד היום רבקה היא רכזת תחום הירקות במו"פ. לאורך השנים ביצעו במו"פ ניסויים זנים, ניסויים באגרוטכניקה, בגידול במבנים, בהשקיה, בדישון ובכל תחומי ההשפעה על הגידול. עם השנים השתנו והשתפרו האמצעים והתנאים. "המטרה הייתה ונשארה אותה מטרה: להגדיל את ההכנסה למגדל. היום זה מתמקד בעיקר בצמצום עלויות הגידול." ההתמקצעות בגידול לאורך השנים הביאה בין היתר להגדלת כמות הפרי לדונם. "בשנים הראשונות גידלו פלפל 'מאור' והוציאו 5 עד 6 טונות לדונם. היום המגדלים יכולים ומגיעים ליותר מ-10 טונות לדונם. הידע שיש הוא עצום, שיטות הגידול, שיפור הזנים וההתמקצעות מסייעים להביא לתוצאות האלו."

בחממת ניסוי העגבניות במו"פ

צילום: רינת רוזנברג

נדרשת מקצועיות גבוהה, ואיכות הגידול היא המפתח להצלחה חקלאית. לאור התהליכים האלו מספר החקלאים בערבה יפחת וגם זה אינו שונה ממקומות אחרים. המשמעות של זה לערבה היא התפתחות בתחומים נוספים. אני מאמינה שמשברים מולידים יוזמות וכך גם יהיה כאן.

"את יודעת", היא אומרת, "לקח לי זמן עד שיכולתי לומר 'אצלנו בערבה...' אבל זה קרה יום אחד. אני אוהבת ונהנית מכל רגע כאן. החברים אוהבים להגיע לערבה, ותמיד כיף לי ומעניין לי. יש כאן הכול: צבעים, מדבר, בעלי חיים שאתה פוגש בחצר האחורית, הכול פה זמין וחי."

בסוף מאי רבקה אמורה לסיים את עבודתה ולצאת לגמלאות. היא עדיין במלוא המרץ המעורבות והעניין. "עד ה-30 במאי אני ממשיכה באותו הכוח ובאותו מרץ ועם אותה אחריות," היא אומרת וניכר שקשה לה להשאיר את הפרק הזה מאחור. "אנחנו מארחים במו"פ מדי שנה סטודנטים מהפקולטה לחקלאות. אני מקבלת אותם בכל שנה לסיור ולשיחה, ואני מספרת להם שעוד מהימים שלמדתי בפקולטה לא היה יום שבו לא רציתי ללכת לעבודה. זה נכון גם היום."

הירקות המסורתיים) מהלך נחוץ מאוד שהתבסס על שיתופי פעולה וחיבורים של תחומים חדשים שהחקלאות עשויה להוות עבורם חומר גלם. זהו מהלך שחורג מהתפיסה המקובלת והמסורתית של המוצר החקלאי. המהלך הזה שונה מאוד ממה שהמו"פ עשה והתמקד בו עד אז."

יורם סיפר לאמנון שהוא רוצה שיכיר מישהי שעושה מה שבא לה ומתאים לה. אני חשתי מהפגישה ודחיתי אותה בכל מיני תירוצים

המהלכים הללו, של שינוי בנקודת הייחוס והמבט על החקלאות מתוך הבנה של שינויים דרמטיים במקומה ותפקידה של החקלאות בעולם בכלל ובישראל בפרט, הם מחויבי המציאות.

"העמיד של החקלאות בערבה לא שונה לדעתי מהעמיד של החקלאות בכל העולם. התהליך שקורה בכל מקום הוא מעבר לשטחי גידול גדולים או לגידולי נישה. בשני המקרים

לערבה הגיעה לבדה כדרכה. יורם צביאלי שהיה אף הוא חוקר במו"פ הכיר לה את אחיו אמנון. "יורם סיפר לאמנון שהוא רוצה שיכיר מישהי שעושה מה שבא לה ומתאים לה. אני חשתי מהפגישה ודחיתי אותה בכל מיני תירוצים. בסוף נפגשנו והכרנו ונוצר החיבור בינינו. לקח לי זמן לעשות את המעבר השלם לערבה ולבסוף גם לגור עם אמנון. "הזוגיות עם אמנון נמשכה עד מותו לפני קרוב לשנתיים. "אמנון ידע על מחלתו הרבה לפנינו, לפני שאני או ילדיו, יעל ואורן, ידענו. הוא הרגיש שמשוהו לא בסדר וידע שהוא חולה מאוד."

מבט לעתיד

העבודה הייתה מאז ומעולם הדבר הכי מעניין עבור רבקה.

אופי החקלאות בערבה עבר לאורך השנים שינויים ותמורות. המשבר בענף הפלפל העמיק את ההכרה שאי אפשר להניח שאפשר יהיה להמשיך ולהסתמך רק עליו כגידול מוביל, וחייבים להיכנס לתחומי גידול נוספים. בועז הווריץ, שניהל את המו"פ ונפטר במפתיע באוגוסט האחרון, הוביל בשנים האחרונות מהלכים חדשניים. "בועז האמין שהתשובה לחקלאות מצויה בפיתוח חשיבה ותפיסה חקלאית שונה, הוא הוביל (בלי לפגוע בניסויי

מעבדת פיס חרבות
דימונה

אישה. נשר. ולב.

מחזה חדש מאת חנית כהן מוריוסף

אנה, צלמת עיתונות, זוכה בפרס פוליצר על תמונה שמעוררת מחלוקת קשה שבעקבותיה היא עוברת מסע מטלטל המעורר שאלות רבות. מהו מוסר? אמנות? הצלחה? כישלון? זוגיות? אימהות? ומהו המחיר ששילמה אנה כאשר הלכה עם צו ליבה?

תיאטרון דימונה

כספה שלך, זה אחת

ינואר-פברואר
2018

31.1 | 23.1 | 17.1 | 9.1
21.2 | 13.2 | 7.2

ההצגות יתקיימו בשעה 20:00
בתיאטרון דימונה

עק ש'נה

מחזה מאת אורי וידיסלבסקי
ונעמה שפירא | מבוסס על
סיפור מאת פרופ' אבי בסר

”מבט חי ומעניין על ימים
רחוקים וקרובים שבהם
פערים אמיתיים ואלימות
נידונו להשתקה”
-צבי גורן, "הבמה"

20.2 | 6.2 | 30.1 | 25.1 | 16.1 | 10.1

ההצגות יתקיימו בשעה 20:00 בתיאטרון דימונה

להזמנות: 08-6551782 | dimonatheater.com

מבט מהצד השני של העולם

צילום: דפנה ברנע

רויטל טקומי

שלושה צעירים אוסטרליים הגיעו לערבה בספטמבר האחרון. שלושה צעירים בוגרי תואר ראשון במדעים. מה הביא אותם לכאן? מה הם עושים? ואיך החיים כאן נראים בעיניהם? הזדמנות לראות את החיים בערבה מנקודת מבט שונה.

התנדבה בעכו. ג'ס היא בת לאב ישראלי ובכיתה ל' למדה עברית באולפן בנתניה. היא דוברת טוב עברית. פעם בכמה שנים ביקרה עם המשפחה בישראל. בו וסטף הכירו זה את זה היטב עוד מהתקופה שהתנדבו ב"שנת" ואת ג'ס הם פגשו לראשונה במונית לערבה, אבל כבר ברגע שירדו מהמונית אפשר היה לראות שהם חבורה קטנה ועליזה. השיחה קולחת, מתובלת בהמון הומור ומלאה בהתרגשות של משהו חדש שמתחיל.

לארץ באו בנפרד. חלקם בילו זמן בישראל עם חברים ומשפחה לפני שהגיעו הנה לערבה. בו היה כאן בקיץ האחרון והשתתף עם קבוצת צעירים אוסטרליים בפרויקט של "שותפות ביחד", שבמסגרתו הדריך את ילדי הערבה ב"בית הספר של החופש הגדול". ב-2013 הוא התנדב בראשון לציון במסגרת "שנת" (זה השם המקובל של שנת שירות שנוער יהודי-אוסטרלי עושה בישראל בסיום התיכון). באותה התוכנית השתתפה גם סטף והיא

מש-עשרה באוקטובר, שעת צוהריים. מונית גדולה שעשתה את דרכה מתל אביב מגיעה למושב עידן. המונית נוסעת בכבישי המושב, נעצרת ליד אחד הקרוואנים במרכז המושב וממנה יוצאים בו, ג'ס וסטף. שלושה אוסטרלים צעירים ומתרגשים. אה כן, לשלושתם גם חם - מאוד חם. הם הגיעו להתמחות מדעית במו"פ. ההתמחות תימשך עד פברואר. אולי אפילו יספיקו "לתפוס" איזה שיטפון.

הרבה ומהתקשורת הבלתי אמצעית והחמה עם כולם. הפתרון להגעה למו"פ מגיע מקבוצת ווטסאפ ייעודית שנפתחה לשם כך וחברים בה כל עובדי המו"פ המתגוררים בעידן, והפתרונות לחדרי המגורים מגיעים מצוות המו"פ שדואג להם בזריזות ובאכפתיות גדולה.

יחד עם העשייה המאומצת והעבודה הרבה שהם משקיעים עולות שאלות שחלקן קשורות לעבודת המחקר וחלקן לא. למשל, כיצד להגיע למו"פ וחזרה לעידן בכל יום?

הם עובדים במו"פ חמישה ימים מלאים בשבוע, והעבודה דורשת מהם יכולת למידה גבוהה, עצמאות מחקרית ואחריות. בזמן הפנוי שלהם צוות השותפות מכיר להם את הערבה. הם מבקרים במשקים מיוחדים - כאלה שיש בהם מקוריות, גישות חדשניות, טכנולוגיות או סביבתיות. הם מבקרים גם ביוזמות תיירותיות

שם כבר מחכה להם ד"ר ריבקי אופיר איתה תעבוד ג'ס במחקר של צמחי מרפא מדבריים. יש לג'ס ניסיון במעבדה בחקר הסרטן והתחום של מחקר צמחי מרפא מרתק אותה. ריבקי עושה להם היכרות ראשונית עם המו"פ. בהמשך מצטרפת ד"ר ניבה בלום, איתה יעבדו סטף ובו על מחקר שעוסק במחלת ה-ALS ומתבצע בדגי זברה.

בימים הבאים הם לומדים את העבודה הטכנית במעבדות. סטף ובו לומדים הכול על טיפול בדגים לצורכי מחקר וג'ס נוסעת לאוניברסיטת בן גוריון ללמוד שם את עבודת המעבדה הנחוצה למחקר שלה. בהמשך הם נכנסים לעבודה המחקרית עצמה. כשנרשמו לתוכנית בבית - באוסטרליה - לא יכלו באמת לדעת איך תיערך העבודה המחקרית במו"פ. הם אפילו לא היו בטוחים מהם תחומי המחקר וכמה חוקרים יש במו"פ. את כל זה הם מגלים עכשיו. יחד עם העשייה המאומצת והעבודה הרבה שהם משקיעים עולות שאלות שחלקן קשורות לעבודת המחקר וחלקן לא. למשל, כיצד להגיע למו"פ וחזרה לעידן בכל יום? או מי דואג להם אם צריך לסדר משהו בחדרי המגורים? בכל פעם מחדש הם מופתעים מהאכפתיות

לאחר התמקמות בחדרי המגורים הם יוצאים לקניות ב"מחסני השוק" בעין יהב, משימה שמתגלה כהרפתקה מאתגרת ואפילו משעשעת. הם עוצרים ליד מוצרים שונים, מתעכבים בניסיון להבין את התוויות וממלאים את העגלה במוצרים שכנראה התכוונו לקנות. לא הכול מוכר, לא הכול ברור.

לאחר התמקמות בחדרי המגורים הם יוצאים לקניות ב"מחסני השוק" בעין יהב משימה שמתגלה כהרפתקה מאתגרת ואפילו משעשעת

הם חוזרים לעידן ובו מגלה שהקרוואן שלו - שנמצא במיקום אחר במושב - מרוחק בעצם 5 דקות הליכה מזה של הבנות, ובחיוך שמתגלה מהר מאוד כאופייני לבו הוא אומר "Easy", מילה שתשמש אותו רבות ומשקפת את הלך הרוח הכללי שלו - הכול טוב... למחרת בבוקר הם מגיעים בשמונה למו"פ,

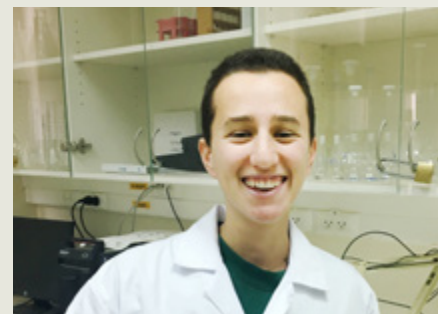

בו (22) ממלבורן, בעל תואר BSc בביור-רפואה, שמע על התוכנית במהלך שהותו בערבה בקיץ. כבר אז פגש את ניבה במעבדה. הוא רצה לחזור לישראל ואוהב את הערבה. עבדו זוהי הזדמנות לבחון אם ברצונו להמשיך ולהעמיק בתחום המדעי. החוויה שלו בקיץ הייתה תוססת יותר ומלאה בחוויות מרגשות. החוויה הפעם שונה מאוד. יש בה אתגר של "חיים אמיתיים", לחיות בארץ זרה כאדם בוגר ועצמאי והצורך לייצר בעצמך את החוויות החברתיות והבילויים. הוא נהנה מאוד מהקשר עם התושבים בעידן בפרט ובערבה בכלל.

צילומים: רויטל טקומי

ג'ס (26) ממלבורן, בעלת תואר BSc בביור-רפואה עם התמחות ברוקחות, שמעה על התוכנית דרך חבר בזמן שעבדה על מחקר סרטן במלבורן. היא רצתה להשתתף בתוכנית כי הערבה נשמעה מעניינת - לחיות במדבר, הזדמנות לחיות בישראל ולחוות שוב את התרבות הישראלית. התוכנית של צמחי מדבר בערבה בהקשר של חקר הסרטן לעומת המחקר הסינתטי שביצעה במלבורן עניינה אותה. היא מוצאת את הנוף בערבה מרהיב ונהנית לראות את החקלאות במדבר. בעיניה זהו מקום מאתגר למחיה (גיאוגרפית, חברתית ותחבורתית). היא אוהבת את חיי הקהילה הסגורה במושב והחיבוק החם מהאנשים בעידן.

סטף (22) מסידני, בעלת תואר BSc במדעים עם התמחות במדעי המוח, שמעה על התוכנית ההתמחות במו"פ מפרסום ששלחה אליה חברה. היא רצתה להשתתף בתוכנית כי חיפשה הזדמנות לניסיון מדעי מעשי כפסק זמן מהלימודים. השילוב של נסיעה למקום אחר וחוויה שונה הלהיב אותה. היא עדיין שוקלת את המשך דרכה המקצועית בהקשר של המשך לימודים או השתלבות במחקר, מופתעת מהריחוק של הערבה ומהחום של האנשים בעידן ומאוד שמחה על הפתיחות של האנשים ועל השיחות הכנות.

לתערוכה והצוות זוכה במקום ראשון בתחרות הפוסטרים בכנס. מרגש. בלי ששמו לב (ואולי עם) מחצית מזמן ההתמחות חלף והם מתחילים לספור לאחור, לא מבינים איך כבר הגיעו לאמצע הדרך. יש עוד רשימה ארוכה של דברים שצריך לעשות, לראות ולחוות לפני שיחזרו הביתה וגם את

שבועיים לאחר בואם לערבה נערך טקס גדול לציון 100 שנים לכיבוש באר שבע. זוהי חגיגה אוסטרלית אמיתית ואפילו ראש ממשלת אוסטרליה נוכח. האירוע מסתבר כעניין גדול והכרטיסים אליו אזלו כבר לפני חודשים

המחקר צריך לסיים כמובן. הם מלאים בתובנות אבל גם בהרבה שאלות על הימים שעברו, על המשך דרכם המקצועית והאישית ועל כל ההרפתקה הזו של התמחות במו"פ בערבה.

*"שותפות ביחד" מודה לכל תושבי הערבה הנפלאים שמארחים, מלווים ומאמצים את המתמחים האוסטרלים. תודה גדולה לכל החקלאים ולבעלי העסקים ששוב ושוב, בנדיבות גדולה ולא רגילה, מארחים את המתמחים במשקים ובבתי העסק שלהם.

גיס, בו, סטף וגנט במרכז ויידור צילום: רויטל טקומי

אליו בשמחה ובהתרגשות ושמחים לראות אותו שוב. ניכר שגם הוא שמח לפגוש אותם ושאפילו במפגש עם ילדים צעירים שאינם דוברי אנגלית הוא מצליח לייצר תקשורת אישית חמה ושמחה.

בנובמבר בפסטיבל הסרטים בערבה, הם מרבים לפקוד את האירוע שמקיים הפעם מחווה מיוחדת לקולנוע האוסטרלי. בערב הפתיחה הם פוגשים את השחקן האוסטרלי הנודע בריאן בראון, שמשחק בסרט הפתיחה של הפסטיבל ומשוחחים איתו. ניכר שהם נהנים מאוד מהאווירה של הפסטיבל שמאפשרת להם להיות שוב תיירים, עכשיו כשכבר נכנסו לשגרת היומיום של העבודה במו"פ.

השלושה סקרנים לגבי כל מה שקורה באזור ורוצים לחוות אותו ככל האפשר. הם לא תיארו לעצמם מה רב האתגר לחיות כאן בלי רכב, ועד כמה כל יציאה מהמסלול היומי של עידן-מו"פ-עידן מצריכה לוגיסטיקה לא פשוטה. הם נסמכים על טרמפים ותחבורה הציבורית, כשאפשר. גם הנסיעות בסופי שבוע לבקר חברים ומשפחה במרכז או בצפון צריכות להיבחן אם יצליחו לחזור בזמן לעבודה ביום ראשון.

בעידן הם נהנים מהפעילויות המושבות - מחג המעלות ומטקס האש המלהיב ואף מהסרט "חום זבובים ואבקת קסמים" שהוקרן במועדון. הם גם נהנים מהספרייה במושב ושואלים ספרים כדי להתנסות קצת בקריאה בעברית. יש להם משפחות מאמצות בעידן וקשה להמעיט מערכו החשוב של האימוץ הזה. הריחוק מהבית, ההרגל לחיי העיר ולפעמים השקט הזה שלנו כאן, יכולים להיות לא קלים. הם מאוד שמחים ומברכים על האפשרות לאכול ארוחת ערב עם משפחה, לשתות בירה ולנהל שיחות חולין. הם מופתעים קצת מהרצון של משפחות לאמץ אותם ומעידים כי כמעט בכל ערב הם מוזמנים לארוחה אצל הימים עוברים והם פוגשים עוד ועוד חבר'ה צעירים שחיים כאן בעידן, בחצבה ובאזור כולו. כל היכרות כזו יוצרת מיד רצון הדדי להיפגש ולבלות ביחד. הם מכירים את המד"בית, את השכירים שעובדים במושב, את החבר'ה שמגיעים לעבודה עברית או למכינה בחצבה והם מקפידים לפקוד את פאב הצעירים בעידן הפועל בימי שלישי. שם הם שמחים על השעות שיש בהן קצת אקשן - גם אם לא בדיוק כמו ב"עיר הגדולה"...

בתחילת חודש דצמבר סטף ובו נוסעים יחד עם ניבה וצוות המעבדה להשתתף בכנס באוניברסיטת בן גוריון. הם מכינים את הפוסטר

פרויקט ההתמחות במו"פ הוא ניסיון המתקיים השנה לראשונה. זהו שיתוף פעולה בין "שותפות ביחד" לבין המו"פ שבמסגרתו מוזמנים צעירים אוסטרליים בוגרי תואר ראשון בתחומי המדע לעבודת מחקר באחת מהמעבדות במו"פ המדעי. זוהי הזדמנות להתמחויות בינלאומיות מובנות ומוגדרות מראש לתקופה של מספר חודשים אשר יכולות להוסיף לפעילויות המו"פ. השותפות רואה בפרויקט רובד נוסף של העמקת היחסים בין קהילת הערבה לקהילה היהודית באוסטרליה. השותפות והמו"פ לומדים את הפרויקט החדש והמרגש הזה, בוחנים את הדברים תוך כדי הקשבה גדולה למתמחים שהגיעו הנה כחלוצים בפרויקט ומנסים ללמוד ולגבש אותו כמה שניתן להמשך.

וביוזמות עסקיות, במשקים שלקחו את החקלאות למחוזות חדשים ומפתיעים וגם במקומות שעושים חקלאות "רגילה", אבל בדרך אחרת. בכל ביקור כזה הם מופתעים ושואלים (ספק את עצמם) איך במקום מרוחק שהאנשים בו כל כך לבביים ומעידים על עצמם לרוב שלא היה להם הידע הנדרש ונאלצו לפצח בעצמם את האתגרים שעמדו בפניהם, יש מגוון רחב כזה של יוזמות חדשניות ויכולות טכנולוגיות, יצירתיות ונכונות לעמידה מול אתגרים. מרגשת אותם גם בכל פעם הנכונות הזו של אנשי הערבה לפתוח בפניהם את הדלת ולארח אותם אם במשקים ובבתי העסק ואם בבתיהם. הם נרגשים מהכנות והחום של האנשים.

שבועיים לאחר בואם לערבה נערך טקס גדול לציון 100 שנים לכיבוש באר שבע. זוהי חגיגה אוסטרלית אמיתית ואפילו ראש ממשלת אוסטרליה נוכח. האירוע מסתבר כעניין גדול והכרטיסים אליו אזלו כבר לפני חודשים. סטף וג'נס נוסעות לאירוע ומתרגשות לפגוש כל כך הרבה אוסטרלים בבאר שבע. הן גם נהנות משחזור הקרב על ידי צאצאי הפרשים האוסטרליים וכיבוש העיר באר שבע על ידי כוחות אנז"ק (צבאות אוסטרליה וניו זילנד). מהר מאוד ניכר שבו מרגיש בערבה כמו בבית. מסתבר שבתקופה שבילה כאן בקיץ יצא לו להכיר לא מעט אנשים, נשים, בני נוער וילדים. בכל פעם כשהוא בסופר, באחד המושבים או באירועים שונים באזור, ילדים (או הורים של ילדים) שהכיר בקיץ ניגשים

תלמי כץ רוי"ח

הנהלת חשבונות ויעוץ מס

תלמי כץ רואי חשבון - סניף חצבה

חשבוונאות מחוץ לריבוע

- הנהלת חשבונות
- סיוע בקבלת מימון
- ראית חשבון

לפרטים: אבישג/אירית 077-7172864

גיזום עצים על מנוף סל

א.א. גיזום

> מטבס וגזום מומחה <

מנוף סל

אין מקום שפלא לבה מידוי...

גזון דקלים על מנוף סל

- גיזום על מנוף סל ובטיפוס בחבלים
- דילול משקלים לעצים
- גיזום ענפים מסוכנים
- כירסום גדמים

מכרסום עצים על מנוף סל

עושות שלום

צילום: אלכס ליבק

רינת רוזנברג

לעיתים רחוקות שינוי מהותי במצב תודעה קורה באירוע אחד מכונן, כזה שממנו אי אפשר להמשיך עוד את מה שהיה אולם מעטים המקרים שבהם שינוי מהותי, דרמטי ומקיף מתרחש באחת. שינוי מציאות, שינוי גישה, שינוי של תפיסות עולם מתבצעים בתהליך איטי, בצעדים קטנים, בעקשנות, באמונה, בתהליך הדורש יכולת להתמודד עם התנגדויות, גיוס תמיכה, יצירת מומנטום ושמירה עליו, בחשיפה עקבית, ועוד עקשנות ועוד אמונה. מאבקים לשינוי הם משימה לאנשים אופטימיים. רק אנשים אופטימיים מאמינים ששינוי אפשרי ושבידם להביאו.

אולי ראיתם אותן, את הנשים האופטימיות שעומדות בכל יום חמישי הראשון בכל חודש בצמתים של עין יהב, צופר ופארן? הן לובשות בגדים לבנים, אוזנות שלטים. הן מאירות פנים והן מראות בעקביות את מחויבותן להוביל לכך שמדינת ישראל תנהל משא ומתן לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני ותחתור להסכם מדיני. אלו הן הנשים החברות בתנועת "נשים עושות שלום" בערבה (יש בתנועה גם גברים, חזקים ובטוחים). הן חלק מאלפים רבים שהצטרפו לתנועה בכל הארץ ומשתתפים בפעילות שלה בשלוש השנים האחרונות. בערבה רשומות (ורשומים) למעלה מ-120 חברות בתנועה. נועה אוסטר מצוקים ותגית חן מפארן הן נציגות התנועה בערבה ואיתן נפגשתי לאחרונה. נועה בת 37 גרה שנתיים בצוקים עם בן זוגה. היא הצטרפה לתנועה בשנה האחרונה. "אני מאמינה שצריך לעשות ואסור להתיימש, חייבים ליזום ולפעול, ליצור ולהגדיל מעגלים של מעורבות ועשייה", היא אומרת. תגית בת 64 ממושב פארן מתגוררת במושב כבר 30 שנים. תגית מספרת שלתנועה הצטרפה אחרי שצפתה פעמיים בסרט "גרשו את השטן בחזרה לגיהנום". בפעם הראשונה צפתה יחד עם רני בעלה. רני נרשם לתנועה בעקבות הצפייה. היא לא. בפעם השנייה, כמה חודשים מאוחר יותר, נסעה לצפות שוב בסרט שהוקרן

באילת. היא לקחה איתה את יונה עופרן. הפעם יצאה בתחושה חזקה וברורה שעליה להצטרף. הסרט הפך לאחת הדרכים העיקריות של התנועה להעביר את המסר שיש לנשים יכולת להוביל ולהביא לשינוי יסודי בדרך לפתרון סכסוכים קשים ועמוקים. הסרט שהוקרן גם בערבה מביא את סיפורן של נשות ליבריה שמאסו בסכסוך הדמים האלים שקרע את המדינה, סכסוך שגבה קורבנות רבים ופגע

התנועה שמה דגש על שתי מטרות: חתירה להסכם מדיני ושיתוף נשים בכל משא ומתן ובכל תחומי הדין (מים, ביטחון, כלכלה וכל המרכיבים שבהם יתקיימו דיונים והסכמים). הלכה למעשה, המשמעות היא שיתוף של נשים בצוותי המשא ומתן

לשלום. הן הובילו את פעולת המחאה צעד קדימה והכריזו על כוונתן להימנע מקיום יחסי מין עם בני זוגן עד שהללו יצטרפו אף הם למאבקן. זהו צעד קיצוני שיש בו כדי לעורר תהודה, וכך אכן קרה. בעקבות התהודה הרבה שקיבל מהלך זה נפגשו נציגותיהן עם נשיא ליבריה, והוא הבטיח להשתתף בשיחות ולנהל משא ומתן במטרה להגיע לפיוס בין הצדדים הניצים. משלחת של הנשים נסעה לגאנה, ובה התקיימו שיחות במטרה להמשיך ולהפעיל לחץ לקידום התהליך. כששיחות השלום הגיעו למבוי סתום, כמו שקורה בדרך כלל בתהליכים כאלה, הקיפו מאות נשים את חדר המשא ומתן ואיימו כי לא יאפשרו למשתתפים לצאת עד שיגיעו לפתרון מוסכם. הן עשו זאת ללא אלימות אך תוך איום ברור וחד משמעי שלא יאפשרו למשא ומתן להסתיים ללא פתרון. מעשיהן הביאו בסופו של דבר להסכם שנחתם. סיפור מעורר השראה ומחובר למציאות. לא אגדה אלא מעשה מתמשך, עקבי ונחוש.

המטרות והדרך

תנועת "נשים עושות שלום" הוקמה בעקבות מלחמת צוק איתן בקיץ 2014. התנועה הוקמה על ידי נשים שקיבלו החלטה לשים קץ למעגל הדמים המתמשך של הסכסוך הישראלי-פלסטיני. עמדת התנועה היא שאין מנוס

באזרחי ליבריה כולם. הנשים משני צידי הסכסוך - מוסלמיות ונוצריות - התאחדו והובילו פעולות מחאה במסגדים ובכנסיות, הפגינו בשווקים והראו נוכחות רציפה במרחב הציבורי כשהן נושאות שלטים וקוראות

צילום: אלכס ליבק

מפגש בערבה נובמבר 2017

צילום: אלכס ליבק

צומת עין יהב, יולי 2017

דיאלוג ברמה אחרת של קבלה, כבוד והבנה. הדרך לפתרון מצויה לדעתן ביכולת לראות את הצרכים, השאיפות והנכונות של כל הצדדים, לראות את המציאות ולא להחליט מה היא.

ממשיכות ליזום

בערבה יש למעלה מ-120 חברות (וחברים) שנרשמו כחברים בתנועה ויש כמה נשים פעילות שממשיכות ליזום, לגייס ולהראות נוכחות רציפה. בנובמבר ערכו חברות התנועה בערבה אירוע שמטרתו הייתה להעמיק את ההיכרות בין החברות ולהרחיב את הידע על הפעילות שלהן. באירוע לקחו חלק צעירות ומבוגרות, אימהות וסבתות ונשים בדואיות תושבות הערבה. הן התכנסו לסדנאות של מלאכה ומעגלי שיח. באירוע השתתפו גם חברות פעילות ומובילות מהתנועה ביניהן יעל אדמי מרמת השרון, ממייסדות התנועה; ג'דיר האני, מובילת פרויקטים להעצמת נשים בדואיות ביישוב חורה ובסביבתו; ודינה דיין ממצפה רמון שהתמודדה לראשות מפלגת העבודה בשנה החולפת. השיחה נסבה על כוחן של נשים הפועלות יחד להוביל שינוי ועל הפעילות שנעשית ומייצרת מפגשים

התנועה כוללת נשים מכל המגזרים. חברות בה נשים יהודיות וערביות, שמאלניות וימניות, מתנחלות ותושבות פריפריה. ריבוי המגזרים מביא איתו כוח ותוקף, ולצידם גם קשיים וקונפליקטים. הגדרות ושפה שנהוגים בדרך כלל בארגונים למען השלום הכוללים התייחסות למשל למונח "כיבוש" מחדדים את הפערים הקיימים בין מי שבאות מימין או משמאל.

הגדרות ושפה שנהוגים בדרך כלל בארגונים למען השלום הכוללים התייחסות למשל למונח "כיבוש" מחדדים את הפערים הקיימים בין מי שבאות מימין או משמאל.

ועדיין יש להן שאיפה משותפת להגיע להסכם שיסיים את הסכסוך. הן מספרות לי על לא מעט שיחות וויכוחים שמתקיימים בשיח הפנימי של הפעילות בתנועה ועל האופן שבו הרצון המשותף של כולן מאפשר לקיים

מחתיירה להסכם מדיני, שבלעדיו אין אופק לסיום הסכסוך. אפשר להתבונן מן הצד על המהלך שהתנועה מובילה, אפשר להצטרף ואפשר גם לא. אי אפשר שלא להתייחס להתמדה בה התנועה פועלת מאז הקיץ של שנת 2014. נכון, מבחינה מדינית פוליטית לא חל שינוי, ואולי יש אפילו התדרדרות בהצהרת הכוונות של שני הצדדים בסכסוך, ובכל זאת התנועה אינה מפסיקה לפעול וליזום מעבר לנוכחות רציפה בצמתים בכל הארץ. תגית מספרת שהתנועה שמה דגש על שתי מטרות: חתיירה להסכם מדיני ושיתוף נשים בכל משא ומתן ובכל תחומי הדיון (מים, ביטחון, כלכלה וכל המרכיבים שבהם יתקיימו דיונים והסכמים). הלכה למעשה, המשמעות היא שיתוף של נשים בצוותי המשא ומתן. "מחקרים מוכיחים שכאשר נשים מנהלות משא ומתן, ההסכמים מושגים מהר יותר והם ברי יישום ויציבים יותר", היא מוסיפה. "לנשים גישה שונה מאשר לגברים (יש כמובן יוצאים מן הכלל) סגנון הניהול של המשא ומתן שונה, יש בו גמישות ויש יותר יכולת לוותר. זה נובע מאמפטיה ויכולת להכיר ולראות את הסבל בשני הצדדים."

JET
LAG

בואו להתכונן להרפתקה הבאה

גיט לג - ציוד לטיולים, טיפוס ונסיעות

תושבי הערבה
נהנים יותר!

20% הנחה

לתושבי הערבה
עד לתאריך 31.01.2018

studioarava.co.il

גיט לג קניון עזריאלי הנגב קומה שניה, צמוד למשביר לצרכן (סימני דרך לשעבר) - 077-5152303
גיט לג אשקלון - 08-6757110 | גיט לג רמת השרון - 03-5446276 | גיט לג גינוסר - 04-6798619
גיט לג - ציוד לטיולים, טיפוס ונסיעות | www.jetlag.co.il

ולפרויקטים הכוללים גם נשים ממדינות ערב. אחד מהפרויקטים הוא "פיסות שלום" שבמסגרתו נאספים ונתפרים ריבועי בד המתחברים יחד ליריעות גדולות המבטאות את החיבורים ואת המעורבות הגדלה והרצון להגיע להסכם מדיני ולסיום הסכסוך. בזירה הציבורית פעילות התנועה מגיעות באופן קבוע לכנסת לפגישות עם חברי כנסת ולדיונים בוועדות הכנסת השונות. בהשפעתן הוקמה בכנסת שדולת נשים לשלום וביטחון. נועה ותגית מספרות שהפעילות בערבה יוזמות פעולות משותפות לפחות פעם בחודשיים נוסף על הפעילות הקבועה בצמתים. בחודש הבא צפוי מפגש עם רוני יבין על תפקידן של הנשים בתהליך השלום בצפון אירלנד ומתוכננת הקרנה נוספת של הסרט על נשות ליבריה.

"יש לי נכד בן 15. בעוד שלוש שנים הוא צפוי להתגייס. המוטיבציה שלי היא עמוקה ורגשית מאוד והיא גם לא מאפשרת לי להתיאש או להרים ידיים. אני חייבת לפעול כדי שישתנה המצב שבו חיילי צה"ל נדרשים להיות כוח שיטור על אוכלוסייה אזרחית. צבא יהיה וימשיך להיות. מה יהיו המשימות של הצבא? של החיילים? על זה אנחנו נלחמות." תגית מבהירה.

צילום: אלכס ליבק

פעילות במפגש בערבה

אבנים שיאספו על ידי אנשים מהערבה ומכל הארץ (והעולם). הכוונה שלהן היא לשתף את הקהילה בהקמת הפרויקט וליצור לו תהודה. הפרויקט המתוכנן בערבה מצטרף לפרויקטים שמתקיימים באזורים נוספים

בין נשים מכל המגזרים בחברה הישראלית. הנשים הפעילות בערבה התחילו לקדם פרויקט אומנות בשם "הרם אבן לשלום". את הפרויקט תוביל דליה מטמון. הן מתכננות להקים פסל ענק משלד ברזל שאליו יוכנסו

פורטים מדור פיות

שני מופעים בערב אחד!

רביעי 31.1.18

אריאל זילבר מישהו

מופע חדש למלך הגרוב הישראלי

תחילת מופע 20:00 כניסת קהל 19:00 כרטיסים במכירה מוקדמת עד ה-23.01.17 - 120 ש"ח, מחיר מלא - 150 ש"ח. ניתן לרכוש באתר התערוכה www.aravaopenday.co.il, בטלפון 052-3666646, מכירה גם בזמן התערוכה ובקופות ההופעה - מספר המקומות מוגבל

יום פתוח ערבה

בהשתתפות נשיא המדינה - מר ראובן (רובי) ריבלין, יו"ר קק"ל - מר דני עטר, שרים, חברי כנסת, ראש המועצה האזורית הערבה התיכונה - מר אייל בלוס וראש המועצה האזורית תמר מר דב ליטבינוף.

ימים רביעי וחמישי 1.2.18-1.1.18

09:00-16:00 | מו"פ ערבה תיכונה וצפונית - תמר, תחנת "יאיר"

שוק תוצרת מקומית

כנס הערבה למחקר ופיתוח

יום ד' | 1.1.18 | 9:30

אישון במדבר

אלכס ליבק

עיר אוכות נובמבר 2017

עשינו עסק

מדבריץ'
הפקות ★ חוויות ★ ערבה

היה אירוע מוצלח מאוד, הם הופתעו מרמת העיצוב וההשקעה ופרגנו ברמות! ולנו הייתה הרגשה שאנחנו בדיוק בדרך הנכונה והבנו שזה עובד ובגדול!

שאיפות לעתיד

הפקות הן בדם שלנו, זה לא רק מקצוע, זה אופי. בעולם ההפקות כל הפקה היא שאיפה מחודשת. איך אנחנו רוצות שהאירוע יראה, לראות את המכלול השלם קורם עור וגידים זה מדהים ומיוחד ומאוד מספק. אנחנו שואפות להצליח לתת מענה מקצועי, רעיוני, עיצובי, מעניין, עדכני לכל אירוע ולכל לקוח.

מוטו

"להמשיך להתרגש מכל אירוע עד הכוכבים ולזכור בכל הטירוף גם להביט בהם".

תעודת זהות

שם מדבריץ'
טלפון 050-7939949, 050-7965887
בפייסבוק מדבריץ'

המשותף - מדבריץ'. הרגשנו שבשילוב של אנרגיות הפקה מטורפות עם השקט המדברי טמון קסם ופוטנציאל עצום. כנראה שההרגשה שלנו הייתה נכונה כי מהר מאד התחילו לפנות אלינו לקוחות (רובם מהמרכז) שנתפור עבורם את החליפה המדויקת לאירוע שעליו הם חולמים: חתונה במדבר, מסיבת יומולדת מיוחדת בפורום משפחתי, טיול של מועדון הווספות הישראלי או אפילו כנס של חברת המתנ"סים. לכל אחד מהם אופי אחר, עניין אחר וקהל שונה, וכולם מתקיימים כאן אצלנו בערבה.

איך העסק מתנהל ביומיום

אנחנו מקבלות פניות ממכרים ששמעו עלינו ועל העסק שהקמנו, או ששמעו עלינו מלקוחות שהפקנו עבורם אירועים ויודעים לפרגן ולעשות לנו שירות טוב ומפיצים הלאה את החוויה שלהם. וכך אירועים מיוחדים וצבעוניים נסגרים בערבה. יש לא מעט אנשים שהערבה נראית להם התפאורה והמקום הכי מתאים לאירוע שלהם מחפשים אותנו כדי שניתן להם מענה. הם מתקשרים, עושים איתנו סיור לאיתור מקום מתאים ולבניית הקונספט והפרטים החשובים להם לאירוע שלהם. המסר שלנו הוא שהשמיים הם הגבול והמדבר מהמם, שלעשות כאן אירוע זו בחירה נכונה ואיכותית ושבאמת הכול אפשרי. אנשים מתחברים לזה וסוגרים אירועים מיוחדים וכיפיים.

רגעי שיא

היה לנו אירוע מאוד מיוחד של מועדון הווספות הישראלי. 30 רוכבים על וספות מגניבות עשו את דרכם לאזורנו ביום שישי חורפי שטוף שמש. הם חיפשו מקום מתאים לעצירה וארוחת צהריים, וכך היה. מצאנו מקום מדהים,

מדבריץ' הוא עסק להפקת אירועים בערבה. את העסק הקמנו לאחר שזיהנו התעניינות גוברת להפקה של אירועים פרטיים ואירועים של חברות המעוניינים להפיק אירועים בסגנון אחר ושהיה באזור הערבה. החלטנו ללכת על זה במקצועיות ובלי פשרות, לשלב את כל הניסיון שלנו בתחום ולתת מענה חדש איכותי ושלם בהתאם לשאיפות והחלומות של הלקוחות.

מי אנחנו

הדס עדין, אמא ל-4, נשואה לעומר. נקלטנו בקליטה חקלאית בחצבה לפני 7 שנים. לפני כן עבדתי בתחום השיווק והניהול בחברת פלאפון, ורכשתי ניסיון עשיר ורב בעולם ההפקות והאירועים. בשלוש השנים האחרונות אני מפיקה יחד עם אייל שיראי את פסטיבל "סרטים בערבה" ואת היום הפתוח במו"פ.

מיכל מלצר, אמא ל-2, נשואה לברק, גרים בחצבה כשנה. אני מגיעה מעולם ההפקות בעיריית תל אביב ויש לי ניסיון בהפקות אירועים פרטיים. יש לי תואר שני בייעוץ ארגוני וניסיון כיועצת עסקית לעסקים במרחב הכפרי. השנה הצטרפתי לצוות ההפקות של פסטיבל הסרטים והיום הפתוח.

מאין הרעיון

נפגשנו בשיא המקריות. מיכל רצתה לשמוע קצת על אופי העבודה בהפקת הפסטיבל והיום הפתוח. נפגשנו לקפה (קפה ממש מוצלח!) והחיבור התחיל משם. הייתה הרגשה שיש לנו שפה משותפת ותיאום מדויק, לא היינו צריכות לדבר יותר מדי. גילינו שיש לנו אותו חלום וששתינו מבינות את הצורך לצאת מהבית כל בוקר ו'לעוף על החיים!' מכאן התחלנו להתקדם והקמנו את העסק

צפר צמרת על ציפורים וחיות אחרות

עודד קינן

זו ציפור? זה אדם? זה חיידק

בשנים האחרונות הולכת וגוברת בעולם המדע ההבנה שאנחנו זה לא רק אנחנו, ושכלל מי שחי עלינו ובתוכנו יש תפקיד חשוב בעיצוב הבריאות, המראה ואולי אפילו ההתנהגות שלנו... האם אנחנו בני אדם או חיידקים? ואיך כל זה קשור לתיאוריה חדשה ומעניינת אודות נדידת ציפורים?

לפני מספר שנים כמעט לא הייתה התייחסות של העולם המדעי למיקרוביום, אותם יצורים מיקרוסקופיים החיים בסימביוזה על יצורים חיים ובתוכם, ואולם בשנים האחרונות הולכת וגוברת ההבנה כי יש להם תפקיד גדול מאוד בהשפעה על התפקוד של אלו. מחקרים רבים מראים היום כי לחיידקי המעי שלנו יש תפקיד מכריע בהשפעה על התזונה שלנו, על הנטייה שלנו להשמנה ואפילו על הסיכויים שלנו לחלות בסוכרת ובמחלות מעיים שונות. היחסים שלנו עם המיקרוביום שלנו הם כל כך מורכבים עד שכ-20% מחלב האם שלנו מטרתו להזין ולפתח את המיקרוביום של התינוק. היום כבר ידוע שלכל אדם יש אוכלוסיית מיקרוביום ייחודית, ממש כמו טביעת אצבעות. על כל אחד ובתוך כל אחד מאיתנו חיים בכל רגע נתון קרוב ל-100 טריליון חיידקים וחד תאיים, כמספר התאים המרכיבים את הגוף שלנו עצמו. בעצם, בגופנו יש פי 100 יותר דנ"א חיידקי מדנ"א אנושי. תופעות רבות בטבע

כל ילד יודע שחתולים טורפים עכברים, וכשעכבר רואה חתול הוא נס ממנו כל עוד נפשו בו כדי לא להיות הארוחה הבאה. עם זאת ידוע היום כי לעיתים עכברים מגלים משיכה לשותן של חתולים, ולפיכך רצים היישר ללועו של הטורף. עכברים אלו נושאים בגופם טפיל מתוחכם בשם טוקסופלזמה-גונדי אשר אוהב לקנן בגופם של חתולים, וכדי להשיג את מטרתו הוא משנה את התנהגותו של העכבר כך שזה "יתאבד" למענו. עדויות מדעיות שונות מתחילות למצוא קשרים מעניינים בין נוכחות הטפיל הזה בגופם של בעלי חיים לבין שינויים בהתנהגותם, עד כדי כך שמחקרים מסוימים מצביעים על קשר מעניין בין ההדבקה של הטפיל בבני אדם לבין הסיכוי של אלו להיות מעורבים בתאונות דרכים קשות. אבל לא טפיל הטוקסופלזמה הוא נושא הכתבה. זוהי רק דוגמה לכך שליצורים קטנטנים - חד תאיים, חיידקים ופטירות - יש השפעה גדולה על חייהם של בעלי החיים הנושאים אותם. עד

ויוני וורטמן ממכללת תל חי תיאוריה חדשנית. החוקרים מציעים כי גם היכולת לחוש בשדה המגנטי של הציפורים נובעת מסימביוזה בינן לבין חיידקים מגנטוטקסים וכי גם היכולת לנדוד קשורה במיקרוביום של הציפורים. מעבר להיגיון שיש בתיאוריה זו (שיש עוד צורך לבדוק אותה בצורה אמפירית) בכל הקשור לנדידת ציפורים, היא מציפה גם שאלות לגבי תופעות אחרות. כחוקר של ציפורים שיתופיות אני מתחיל להרהר האם שיתוף הפעולה בין הזנבנים קשור למיקרוביום שלהם? האם ההאכלות ההדדיות של זנבנים, סירוק הנוצות ההדדי, האכלה משותפת של גוזלים בקן ואפילו "ריקוד הבוקר" המפורסם הם אמצעים לשיתוף של מיקרוביום? והאם המיקרוביום המשותף גורם לחיזוק הקשר בין חברי הקבוצה? אלו שאלות מעניינות ביותר שעדיין אין עליהן תשובות אבל זה יופיו של המדע. כל תיאוריה, כל השערה וכל גילוי חדש פותחים פתח לעשרות שאלות והיפותזות חדשות שבסופו של דבר מקדמות יותר את ההבנה שלנו אודות עולם הטבע בכלל ואודות המקום שלנו בו בפרט.

לנווט ולהגיע ליעד. מאות מינים של עופות נודדים פעמיים בשנה מרחקים עצומים ומגיעים ליעד מדויק וברור. בין המפלות והמצפנים ניתן למנות את היכולת לראות אור מקוטב, שימוש במפת כוכבים ועוד (מפנה אתכם לכתבה בשם "קסם הנדידה" שכתבתי בעבר במדור זה). מצפן נוסף שקיים אצל ציפורים (וחולייתנים נוספים) הוא היכולת לחוש בשדה המגנטי של כדור הארץ. לפי אחת התיאוריות, הציפורים נושאות בגופן קריסטלים זעירים המכילים מולקולות הנקראות "מגנטיט" והן משמשות כחיישנים לקליטת השדה המגנטי של כדה"א. למרבה הפלא, למרות ניסיונות רבים לאתרם, אין הוכחה ברורה לקיומם של קריסטלים אלו. בניגוד לכך, ידוע כי קיימת קבוצת חיידקים הנקראת חיידקים מגנטוטקסים (Magnetotactic bacteria) אשר חשים בשדה המגנטי של כדה"א בעזרת אברונים הנקראים מגנטוסומים (המורכבים מחלקיקים ננומטרים של מינרלים מגנטיים של ברזל). במאמר שיצא לאחרונה בכתב העת המדעי Movement Ecology, פרסמו החוקרים אביתר נתן מאוניברסיטת אוקספורד

קשורות ביחסי הדדיות בין אותו המיקרוביום לאורגניזמים הנושאים אותו: מפירוק של תאית על ידי חיידקים במערכת העיכול של אוכלי צמחים (מפילים ועד לטרמיטים), דרך חיידקים מקבעי חנקן בקטניות ועד לחיידקים מאירים (ביולומינציה) החיים בהדדיות עם דגים וחרקים (גחליליות לדוגמה). אך היום כבר ברור שזהו רק קצה הקרחון. מאות מעבדות ברחבי העולם מנסות לאפיין את המיקרוביום של אורגניזמים שונים ולמפות אותו בדיוק כפי שמיפו את הגנום לפני עשור. גם באזורנו, במרכז מדע ים המלח והערבה, עובדים חוקרים על מיפוי המיקרוביום: בשלוחת המרכז בחצבה עובדים חוקרים על מיפוי המיקרוביום בצמחי מדבר ועורכים ניסויים הבודקים אם אוכלוסיית החיידקים מסייעת לצמחי המדבר להתמודד עם תנאי העקה במדבר; במכון המחקר במצדה עובדים החוקרים על מיפוי המיקרוביום של העור, מתוך ניסיון להבין כיצד שונה אוכלוסיית החיידקים על פני עורם של אנשים ומה הקשר של זה למחלות עור שונות. אז איך כל זה קשור לציפורים? ציפורים נודדות משתמשות במגוון מפות ומצפנים על מנת

אבנים מתגלגלות

רועי גילי

ארכיאולוגיה ואקטואליה בערבה

קֶץ הַנוֹדוֹת

בתרבות החומרית, ולארכיאולוגיה יש הרבה מה לתרום לדיון הזה. מאפייניה הבולטים של תרבות הנוודים הבדואית מן השנים האחרונות הם אתרי חניה קטנים שמתאפיינים במשטחי סלע מסוקלים ואבנים גדולות לעיגון יריעות האוהל, מכלאות זמניות שנבנו מעמודי עץ וברזל וחוטנים שונים וקרמיקה שחורה מטיפוס חרסי עזה (שיוצרה בעיר החוף החל מאמצע המאה ה-18). אלא שכל המאפיינים האלו - קרמיקה תעשייתית, אוהלי נדידה נישאים על גבי גמלים, חוטנים ובפרט חוטי ברזל, שונים בתכלית מן השרידים שהותירו אחריהם הנוודים הקדומים. סימנים ארכיאולוגיים לראשיתה של נוודות רועים (pastoral nomadism) מופיעים במדבריות המזרח התיכון לראשונה לפני

מאין באו הבדואים של הנגב ומתי הגיעו? גם ככלות כמעט מאה שנים של מחקר בנושא, המילים שנכתבו ב-1937 על ידי מושל באר שבע בתקופת המנדט הבריטי, ההיסטוריון והלאומן הערבי עארף אל-עארף, נותרו רלוונטיות מתמיד: "מי הם בדואי מחוז באר שבע? מהיכן באו ועל איזה מטה ממטות חצי האי ערב הם נמנים... האם הם בני ערב טהורים, שמקורם וגידולם הוא חצי האי ערב אלא שנדדו ממנו בתקופות ההגירה הקדומות והגורל טילטל אותם וביאם לנגב א"? ואם קרה הדבר הזה אימתי קרה?... החלק הגדול ביותר שבמחקר זה עודנו מעורפל... ענן כבד של פקפוקים עודנו אופף אותם" (עארף אל עארף / תולדות באר שבע ושביטה / 1937:2). שנים רבות סברו חלק מן החוקרים שתרבות הנוודים הבדואית של מאות השנים האחרונות היא בת דמותה של תרבות הנוודים הקדומה שהתקיימה במדבריות דרום הלבאנט (צפון ערב ודרום ירדן, ארץ ישראל וסיני) באלפי השנים האחרונות. משהו נוח היה בהנחה הזו, לפיה תרבות הנוודים הבדואית היא מעין מעבדת מחקר חיה ונושמת לשרידי התרבות החומרית של חברות נוודיות במהלך ההיסטוריה כולה וגם במסקנה האינטואיטיבית לפיה נוודות איננה משאירה חותם משמעותי של תרבות חומרית - שקופה כמעט מבחינה ארכיאולוגית. ואולם גילויי העשורים האחרונים הוכיחו שנוודות בעידנים הקדומים שינתה מאפיינים ו"מצבי צבירה" ומכל מקום שונה הייתה מאוד במאפייניה מנוודות הבדואים של המאות האחרונות. לשינויים באורחות החיים ולפיתוחים טכנולוגיים יש חותם מובהק

שני גמלים טיפסו במעלה נאקב אל ע'ארב (מעלה צין), חצו בצעד נחוש את משטח צין ופסעו אל מבנה ה"סמינר" שהיה בראשית שנות השבעים של המאה שעברה הבניין המזרחי ביותר בשכונותיה של ה"מדרשה" (מדרשת שדה בוקר). רוכביהם, עטויי גלביות ומאובקים, הכירו את הדרך. הם הבריכו וקשרו את הבהמות בצילם של העצים הצעירים ופנו בצעדים בטוחים דרך המדרכות אל "שכונת הווילות". כמה ילדים ליוו אותם בדרכם והתפזרו רק כשהגיעו אל "וילה 5", שם שכן בית ילדותי. לא מעט בדואים הגיעו לביתנו באותם הימים לדון עם אבא שלי שהיה מנהל מחוז דרום ברשות שמורות הטבע בשלל בעיות אישיות שנגעו בעיקר להסדרי רעייה ואף על פי כן היה משהו שונה ומרתק בשני הגברים האלה שהגיעו מן האבק והשמש של המדבר: המבוגר שבהם היה רק כבן חמישים, אבל במראם ובהליכותיהם היה איזה הדר קדומים ואצילות מאופקת. הם שתו תה ודיברו ערבית גרונית שעוד לא הבנתי באותם הימים, אחר כך נפרדו מהוריי וחזרו אל הגמלים. הילדים ליוו אותם והתבוננו בהם בסקרנות כשהידקו את אוכפי הגמלים ונעלמו מזרחה אל הרי אדום שהתכסו בצללי הערב, נושאים איתם חידה גדולה. לימים הכרתי היטב את האנשים האלו ואת משפחתם שחיה בערבה בשני אוהלי שיער שחורים, מאחרוני הבדואים שחיו ונדדו עם גמליהם בעקבות המרעה. תמיד זכרתי את אותו המפגש וחשתי אליהם הערכה, אהדה וגם סקרנות רבה שרק גברה במהלך השנים.

שחזור של יישוב נוודי מתקופת הברונזה הקדומה II (3000-2700 שנה לפנה"ס) באתר הגמל ליד מצפה רמון. נחפר ושוחזר על ידי הארכיאולוג סטיב רוזן מאוניברסיטת בן גוריון

העתיק, לנתיב תנועה אפשרי: נחושת, בשמים, טקסטיל, אבנים טובות ומוצרים נוספים מן המזרח הקרוב והרחוק עברו באדמות המדבר הצחיחות. נסיכויות השבטים המדבריים שלטו בדרכים ויישוביהם התרכזו סביב נתיבי התנועה של המסחר. חותמן הארכיאולוגי של חברות נוודיות בעומק המדבר בתקופות האלו היו מבנים עגולים בנויים אבן ולעיתים לבני בוץ, קרמיקה מחומר מקומי באיכות נמוכה ("קרמיקה נגבית") ומכלאות אבן שנבנו כחצרות נמוכות.

דפוס החיים הבדואי המוכר מן המאות האחרונות שכלל נדידה בהיקף של כמה בתי אב עם משק חי מגוון ואוהלים מקופלים ונישאים, התפתח ככל הנראה במישורי דרום ומרכז אסיה ולמדבריות המזרח התיכון הגיע ואומץ כדפוס חיים רק במהלך המאה ה-18 לסה"נ. אוהל השיער הנישא ("בית שיער" בערבית) יותר מכפי שהביא עמו בשורה של שינוי טכנולוגי, יצר אסטרטגית קיום חדשה: בחיג'אז (צפון ערב) התפתח בתקופות האלו דפוס נדידה מן הסוג המכונה בספרות המחקר נוודות טהורה ("pure pastoral nomadism") אותו תיעד היטב בראשית המאה שעברה המזרחן הצ'כי אלואיס מוסיל, זוהי נדידה אחר הגשם ואזורי המרעה בטווח של מאות רבות של קילומטרים ובתנאי מדבר קיצוניים ביותר. הגעתם של הבדואים מן החיג'אז לאזורנו התרחשה ככל הנראה במהלך התקופה הזו, אלא שאצלנו התעצב דפוס ייחודי, של נדידה משפחתית במסלולים עונתיים קבועים ובהיקף גיאוגרפי מצומצם.

שינויים פורמטיביים, שלמרבה הצער לא תועדו כמעט בכתב, חלו בנוכחות האנושית במדבריות הנגב, סיני וירדן במהלך התקופה הזו. האתנוגרף יצחק קלינטון ביילי שתיעד במשך שנות השבעים והשמונים של המאה שעברה את סיפוריהם וזיכרונותיהם של זקני הבדואים סבור שהם הגיעו מחצי האי ערב בכמה גלי הגירה - והמשמעותי שבהם התקיים בתחילת המאה ה-19. מאבקי השליטה הטריטוריאליים בין השבטים הבדואים בנגב שנמשכו עד ראשית המאה ה-20 (אז דוכאו ביד ברזל על ידי פקידי השלטון העותמאני) מעידים על התסיסה שחלה במדבר בעת הזו. בראייה היסטורית נדמה לי שניתן לומר שגויעתה של הנוודות הפסטורלית כאסטרטגית קיום חלה במהלך המאה העשרים. סיבות רבות יש לו לעניין הזה, אך בקצרה ניתן לומר שמדינות מודרניות מתקשות מאוד להתמודד עם נוודות ונוודים מתקשים לחיות במדינה מודרנית. מועד הגעתו המדויק של מטה אל סעידין-

צילום: שבתאי (שאבו) לוי

נדידה משפחתית בדרום סיני

ההיסטוריות במזרח הקדום ולנוודותם של בני אדם בכלל ובפרט במדבר. נוודי התקופות האלו חיו בשולי הארץ הנושבת באוהלים במסגרות שבטיות גדולות, נדדו בעקבות מרעה מזדמן ומשק החי שלהם התבסס על גמלים. תיאור מדויק למדי של אורח החיים הזה ניתן למצוא בסיפור מאבקם של בני ישראל בנוודים שפשטו על שדותיהם בימיו של השופט גדעון ככתוב:

"...וְעָלָה מִדִּין וְעַמְלֵק וּבְנֵי-קָדָם, וְעָלוּ עָלָיו. וַיַּחַנּוּ עָלֵיהֶם, וַיִּשְׁחִיתוּ אֶת-יְבוּל הָאָרֶץ, עַד-בּוֹאֲאָהָ, עֶזְרָה; וְלֹא-יִשְׁאִירוּ מִחֶהָ בְּיִשְׂרָאֵל, וְשָׂה וְשׁוֹר וַחֲמֹר. כִּי הֵם וּמִקְנֵיהֶם יַעֲלוּ וְאָהְלֵיהֶם, יֵבֹאוּ (וּבָאוּ) כְּדֵי-אֲרָבָה לְרֹב, וְלָהֶם וְלִגְמָלֵיהֶם, אֵין מִסְפָּר; וַיָּבֹאוּ בָּאָרֶץ, לְשַׁחֲתָהּ" (שופטים ו-ג).

יכולותיו המופלאות של הגמל להסתפק במנות מים ואוכל מועטות ולשאת משקלים של מאות קילוגרמים הפכו את המדבר, שהיה עד לאילופו מחסום בלתי עביר עבור אימפריות העולם

כ-8500 שנה, כ-1500 שנה לאחר שביתו עיזים וכבשים בהרי הטאורוס (טורקיה) והזגרוס (אירן). חמורים בויתו והגיעו לאזורנו לפני כ-6000 שנה, אך בעידנים שקדמו לביות הגמל התקשו הנוודים הקדומים לנדוד למרחקים גדולים, ועל כן דפוס הנודים המדברי התאפיין ברעיית צאן בתנועה מעגלית סביב מעיינות ויישובי קבע - דפוס הקרוי בספרות המחקר נוודות רועים (herdsman husbandry) ומאפיין חברות נוודיות למחצה. מחנותיהם של נוודי תקופות הברונזה הקדומה והברונזה התיכונה (1500-3000 שנה לפנה"ס), שחלק מהם נחקרו, נמצאים בדרך כלל במרחקים לא גדולים מנאות מדבר ומתאפיינים במבני אבן נמוכים שתקרתם כוסתה ככל הנראה בשיחים ובמכלאות נמוכות עשויות אבן מקומית.

אילוף הגמל החד דבשתי (Camelus dromedarius) בשלהי תקופת הברונזה המאוחרת (1200 שנה לפנה"ס בקירוב) היה אירוע מפתח בכל מה שנוגע להתפתחות

"מנהלת הבדואים". קירותיו הלבנים של חדר הישיבות כוסו בטבלאות ונתונים על פינוי והתיישבות, ושעה ארוכה דיברנו על הסדרים, מגרשים ופיתוח. הבטתי בפניהם של האנשים האלו שחיו וגדלו בערבה כאחרוני הנוודים וחשבתי על ידידותם רבת השנים עם אנשיה ואדמתה של הערבה, על ההיסטוריה שגזרת את דינה האכזרי ועל מולדתנו חסרת הרחמים ששולחת את זרועותיה הארוכות - את סוגיות הלאום והבעלות על הארץ - אפילו אלינו, אל סוף העולם, אל המדבר האחרון. מילותיו העצובות של המשורר יהודה עמיחי עלו בדעתי, מדודות ומדויקות כנבואה קודרת:

כַּנְפֵי־מְרַתְקוֹת לְעַד לְאַדְמָה הַזֹּאת
וְלִגְוֹרֵל בְּנִיָּה בְּצִאתָם וּבְבוֹאם
וְרַעַשׂ מְטוֹסִים מִתְרַחֲקִים
מִבֶּשֶׂר אֶת אֲשֶׁר כָּבַר יְדַעְנוּ
הַיְדִים הַמְּבַרְכֹת יִרְחֲקוּ מִן הַמְּבַרְךְ
וְשִׁפְתֵיהֶם נוֹשְׁקוֹת יִשְׁכְּחוּ
כְּמוֹהֵן כְּשִׁפְתֵיהֶם הַשׁוֹתוֹת
אֲשֶׁר יִשְׁכְּחוּ אֶת הַמַּיִם.
וְדָרְךְ אַחַת אֶל הַמְּטָע
וְדָרְךְ שְׁנִיָּה אֶל הַגְּבֻעוֹת
וְהַדְרָךְ הַשְּׁלִישִׁית אֵינָנָה
כִּי מֵתָה בְּלִבִּי.

אולי כאן, בדלת אמותינו, נמצא את הדרך השלישית - הדרך להסדר שיש בו ביטוי לצדק היסטורי ולדו-קיום שחישלו השנים, האבק והשמש של הערבה. על הידע הרב שחלק איתי בנושא ארכיאולוגיה של נוודות אני מבקש להודות לפרופסור סטיב רוזן מאוניברסיטת בן גוריון בנגב.

אוהלי בני משפחות אל מיסכ ואל סעידין. שנות השישים

אוהלי הצמר השחורים שזכרתי מילדותי הפכו ברבות הימים לפחונים. עלי אל מיסכ הלך לעולמו בחודש יולי שנת 2010, ומדינת ישראל לא זכרה לו חסד נעורים ולא הכירה לבני משפחתו טובה: מנהל מקרקעי ישראל ומוסדות האכיפה ניהלו משפטים כנגד בני המשפחה על פלישה לאדמות מדינה, וצווי פינוי והריסה הגיעו חדשות לבקרים. אך בדואים כדרכם של בדואים העדיפו, כשאלה הגיעו, להאמין שיהיה טוב, לשתות עוד כוס של תה מתוק ולחכות.

"אל דאוולה - דאוולת אל ווארקה" (בתרגום חופשי: המדינה - מדינת הניירות והמסמכים) כך גורס הפתגם הערבי - באוקטובר 2017 הגיעו צווי הפינוי שהוצאו (בפעם השלישית כמדומני) למשפחות אל מיסכ ואל סעידין. נציגים מהאזור וארבעה מבני המשפחה הגיעו לישיבה עם נציגי מוסדות המדינה שנערכה בבאר שבע, בבניין הבטון האפור שבו שוכנת

חווטאת לערבה איננו ידוע, אך עארף אל-עארף מספר על הדומיננטיות של בני השבט באזור הערבה בשנות השלושים של המאה שעברה. במהלך מלחמת השחרור נמלטו בני סעידין לירדן ומעט לאחריה חזרו עלי אל מיסכ ובני ביתו לעין חצבה - שריד כמעט אחרון לבני סעידין בארצנו ולרועי הגמלים שנעו במרחב שבין הערבה להר הנגב. עלי, נסאר וחליל (אחייניו) סייעו לשירותי המודיעין של צה"ל בשנים הפרועות שבהן היו אזורי הנגב והערבה פרוצים למסתננים, ולמרות שמגורי הקבע שלהם נותרו בעין חצבה הוסיפו בני המשפחה לנדוד שנים רבות עם גמליהם וצאנם אחר המרעה. בשנים האחרונות הכריזו כמה מפקחי רט"ג מלחמת חורמה על רעיית הגמלים, אותם הגדירו מתוך בורות כ"חיות משק". שטחי הרעייה צומצמו והוגבלו, ובעשור האחרון פסקו כמעט רועי הגמלים, בני משפחות אל מיסכ ואל סעידין לנדוד עם גמליהם. שני

צילום: רועי גלילי

קברי בני משפחות אל מיסכ וסעידין, סמוך לעין זך, צפון הערבה

אומרים שהיה פה שמח

רינת רוזנברג

ברוכים הבאים

צילום: באדיבות ארכיון עין יהב

השלט המקורי בהיאחזות ורבקה שולמי מאחד הגרעינים הראשונים לעין יהב

שלטים בכניסה ליישוב הם הצהרת כוונות, ויש בהם ביטוי לרוחו של היישוב והחיים בו. בשנים עברו הייתה להצהרה הזו גם אמירה שמייצגת אחיזה במקום. בחלוף השנים ובצמיחת היישובים ניכר כי לשלטים נועד תפקיד אחר, פשוט יותר - לספק מידע לאורחים.

לאחרונה הוצב שלט חדש בכניסה לעין יהב. השלט הוצב בסמוך לשלט הוותיק. סיפור השלט הישן ועליו המשפט "ארץ הקיץ הנצחי" מתחיל בהיאחזות הנח"ל עין יהב. בכניסה להיאחזות ניצבה שוקת עוד מימי המנדט הבריטי. שקתות כאלה ניתן למצוא במצד חצבה ובעין אמציה. האלוף אברהם יפה ז"ל צפוי היה לבקר בהיאחזות, ולקראת בואו הועלו כמה הצעות לשילוט בכניסה להיאחזות. בסופו של דבר התקבלה ההצעה שהעלה יהודה אשכר (סבן): "ארץ הקיץ הנצחי", והמילים נכתבו על השוקת. עם המעבר ליישוב הקבע, הפך מקום מושבה של ההיאחזות למוצב צבאי. כאשר הגיעו חברי עין יהב למקום כדי להעביר את השלט לנקודת הקבע, גילו, לצערם, שהשלט נהרס. בראשית שנות השבעים הקימו חברי עין יהב שלט חדש, זהה כמעט לשלט שנהרס והציבו אותו לפני שער הכניסה הראשי למושב. היום ניצב שלט חדש בסמוך אליו, ואפשר לחבר במבט את הישן והחדש, את הברכה ואת ההצהרה, ולתת מקום של כבוד לשני השלטים. ברוכים הבאים.

צילום: רינת רוזנברג

שלט החדש בכניסה לעין יהב

עשה זאת בעצמך

זיוה עמית

הכנת תליון מקורי

החומרים הדרושים

מספריים, טוש שחור (לא מחיק), מחורר (לא חובה), חוט או שרשרת לתליון, חרוזים, שקף עבה (לפחות 6x6 ס"מ), טלפון נייד (על מנת לצלם את הדמות שנרצה לשלב בתליון), תנור (תמונה 1).

הכנה

1. צלמו בטלפון הנייד את פרופיל הדמות שבחרתם.
2. הניחו שקף על מסך הטלפון הנייד כאשר התמונה מופיעה על המסך. סמנו בטוש שחור את הפרופיל כולל השיער (תמונה 2).
3. צבעו את כל שטח הפרופיל שסימנתם בטוש השחור (תמונות 2-4).
4. גזרו את השקף בזהירות סביב לקווי המתאר של התמונה (תמונה 5).
5. השאירו מקום לחור עבור התליון וחוררו אותו בעזרת מחורר (תמונה 6).
6. הכניסו את השקף הגזור לכ-20 שניות לתנור שחומם מראש לטמפרטורה של 180 מעלות צלזיוס. השקף יתכווץ ויקטן לשליש מגודלו המקורי. תהליך גם יקשיח את הפלסטיק (תמונה 7).
7. הוציאו מן התנור והמתינו שיתקרר.
8. השחילו חוט וחרוזים (תמונה 8).

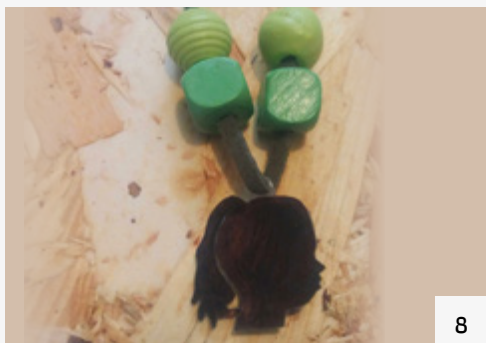
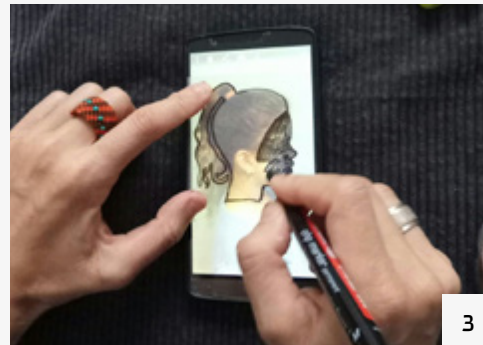
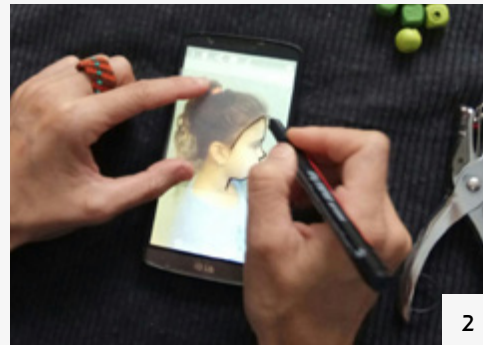
מתקבל תליון מדליק! תתחדשו.

בהצלחה

לכל שאלה אענה בשמחה!

זיו היצירה, זיוה עמית

052-8666223

שירה

אורנה טל

"...ספרי לי, ספרי לי, איזו מעשיה
על אותם הימים ועל מה שהיה...
והגזמי היטב, סבתי,
איך אומרים בעברית: 'צ'ובטי'..."
(אבשלום כהן)

רני שלי, נכדתי, לא יודעת מה זה צ'יזבט. אולי לעולם לא תיפגש עם המילה הזו, כי כל כך הרבה מילים אחרות פלשו להן לשפה העברית והותירו מילים "של פעם" הרחק הרחק בימים אחרים. רני שלי לא תבקש ממני שאספר לה מעשייה אך היא תמשיך לשבת לצדי ויחד - היא ואני נמציא סיפורים של חיים. אני לא אהיה הגיבורה של רני שלי, כפי שהייתה הסבתא של הילד מהצ'יזבט, כי הימים האלו נותרו מאחור. עכשיו אלו ימים של נכדים גיבורים. גיבורים סתם כך מעצם היותם הנכדים שלנו, או אולי כי הם אלו שמגדירים בשבילנו מחדש את המילים - אושר ואהבה. אולי, אולי כי רק הם מסמנים עבורנו את פסיעותיו של הזמן.

כשרני מבקשת שאקרא לה סיפור לפני השינה היא מזכירה לי שאני כבר "קצת זקנה" ומיד מביאה לי זוג משקפיים כדי שלא אשמיט מפניה מילה או שורה. אני לא משמיטה מפניה מילים, וגם לא משפטים, אני רק קצת נבוכה, כי להיות "קצת זקנה" זה נשמע לי סיפור של סופים.

לפעמים אני לוקחת את רני למסעות הקטנים שלי במדבר. יחד אנחנו פוסעות זו לצד זו ושומעות את הסדקים של האדמה מתפוררים תחת נעלינו. אני ממציאה בשבילה סיפורים על שיחות עם עצי השיטה, והיא מבקשת לגעת בהם. לגעת בעצים מהסיפורים. אנחנו יושבות ליד העץ מהסיפור ושומעות את קולותיו. כאלה הם נכדינו הגיבורים. הם שומעים את הקולות שאנו שומעים ורואים את הצבעים שאנחנו צובעים. הם מאמינים לנו כשאנו מדמינים ממש בשבילם פיות של תקווה ושלוש, וכשאנחנו מביטיחים להם שהכאב הוא דבר שחולף לו מתוך מגע של שפתיים. כשהיא מסיימת לקלף את העטיפות

משלוש אצבעות של שוקולד קינדר, היא מתיישבת על אבן גדולה ונוגסת בשלושתן בזו אחר זו. אני מביטה בנכדה הגיבורה שלי שלא מפחדת ממרחבי המדבר, ומהרהרת בנו - בכל חברותי "זקנות המדבר" שמרכיבות משקפיים ומשתדלות שלא להחסיר מילה וזמן מנכדינו. אני מביטה ברני המאושרת מטעמו המתוק של השוקולד, ודמעה קטנה וחוצפנית זולגת לה מעיניי. אינני יודעת את פשרה של הדמעה. האם זה האושר הנכסף? או עצם היותי כבר "קצת זקנה" עבור רני שלי. "אני אוהבת אותך", אני אומרת לה שוב ושוב. "אני יודעת", היא עונה לי לעיתים. ואני יודעת שהיא יודעת - כי כאלה הם הנכדים הגיבורים שלנו בארץ המדבר.

הם באמת יודעים. הם יודעים את קולותיו של עץ השיטה, הם יודעים את השמש הנצחית והם יודעים את אהבתנו. אהבתם של הסבים והסבתות שלהם שמדקנים ממש לצידם ושאינם רוצים להחסיר מהם לא מילה ולא משפט, וודאי שלא זמן.

Save The Date

כנס
**לימוד
ערבה**
חיבורים

חזויית לימוד יהודית - ישראלית

הרצאות, סרטים, הופעות, סדנאות, סיורים ולמידה בחברותא

ל' שבט - א' אדר תשע"ח | 15-16 בפברואר, 2018

הסוכנות היהודית
THE JEWISH AGENCY
FOR ISRAEL

מוח צעיר חידות ושעשועונים לילדים / דליה שחר

1. חידות הוא והיא בנושא חורף

לדוגמא: הוא צבע והיא ירח = לבן ולבנה

א. הוא נר מפיץ חום והיא זגוגית

ב. הוא צונן והיא עץ לבניין

ג. הוא מגיע לפני הברק והיא שיער האריה

ד. הוא גשם והיא יעד

ה. הוא לבוש חורפי והיא מעשה הונאה

ו. הוא סיום והיא תופעת מזג אויר

ז. הוא מים מוצקים והיא ראש ללא שיער

2. תפזורת - מצאו מונחים הקשורים לחורף

המילים יכולות להופיע מימין לשמאל ולהפך מלמעלה למטה ולהפך ובאלכסונים

המילים המופיעות - מטריה, מעיל, סוודר, צעיף, שטפון, שלולית, מגפיים, גשם, ברק, רעם, עננים, ברד, שלג, שטפון, קרה, רוח, סקי, רקפת, חימום, כובע.

צ	ב	ר	ק	ל	ו	ת	מ	נ	ו	ח	ת
מ	ה	י	ר	ט	מ	ו	ס	ו	ו	ד	ר
י	מ	י	ה	ו	ע	ר	ק	פ	ת	י	מ
נ	ו	ר	ל	ש	י	ס	י	ט	מ	ש	ג
נ	מ	ר	י	ב	ל	מ	ר	ש	כ	ו	פ
ע	י	ו	ר	ג	מ	ו	י	ל	ו	נ	י
י	ח	מ	ו	ר	י	מ	ל	ק	ב	כ	י
צ	ע	ל	ח	ב	ר	ד	ד	י	ע	ל	מ
ר	ו	ז	מ	ג	ל	ש	פ	ד	ת	ב	ס

פתרונות להוא והיא

טלל-טלל ז'
 טטום-טום ז'
 טטטטטט ז'
 טטטטטט ז'
 טטטטטט ז'
 טטטטטט ז'
 טטטטטט ז'

המוח תשבץ היגיון למבוגרים / דליה שחר

	(6)		(5)		(4)	(3)	(2)	(1)
	(9)			(8)				(7)
		(12)		(11)			(10)	
(16)		(15)			(14)			(13)
			(18)					(17)
						(19)		
			(21)					(20)

מאוזן

1. פורח בעונה (4)
5. צדיק עובד עם בצק מקבל עיטור (3) (ר"ת)
7. שעווה במין נעל (5)
9. אברהם שחר ארז (2)
10. להעביר נייר קשר (2)
11. מה לובש בחורף צדיק יגע? (4) (ח')
13. ידית בתוק נשמע כשעון (5)
15. שובר מגן גס (3)
17. נסתרים חוזרים במילת שאלה (2)
18. מספיק עונש כספי במרוקו (4)
19. כלב דג יון? (5)
20. מגבת רחצה אבן? (4)
21. אלכסנדר ולנון בשירותי חניה (4)

מאונך

1. לא קר במשפחה (2)
2. אולי ואן גוך קרס 60 שניות (5)
3. אך לחם בפרח החורפי (4)
4. רצועה מחזירה קצה (2)
5. נעץ בתקופת צמצום (3)
6. ילדיו בעצם בערבה לפעמים אחרי הגשם (5)
8. מזג צדיק בבהמה? (3)
12. צמח אכיל של הולנדי בנהר (5)
13. תנין סוף דיבר (4)
14. ותרמיל אולי לבעל הניסיון (4)
16. חמל לו או הרגו (4)
18. נעל מחזירה מום (3)
19. תו כפול (2)

פתרונות והסברים לתשבץ "המוח"

1. (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21)
 1. פורח בעונה (4)
 5. צדיק עובד עם בצק מקבל עיטור (3) (ר"ת)
 7. שעווה במין נעל (5)
 9. אברהם שחר ארז (2)
 10. להעביר נייר קשר (2)
 11. מה לובש בחורף צדיק יגע? (4) (ח')
 13. ידית בתוק נשמע כשעון (5)
 15. שובר מגן גס (3)
 17. נסתרים חוזרים במילת שאלה (2)
 18. מספיק עונש כספי במרוקו (4)
 19. כלב דג יון? (5)
 20. מגבת רחצה אבן? (4)
 21. אלכסנדר ולנון בשירותי חניה (4)

1. לא קר במשפחה (2)
 2. אולי ואן גוך קרס 60 שניות (5)
 3. אך לחם בפרח החורפי (4)
 4. רצועה מחזירה קצה (2)
 5. נעץ בתקופת צמצום (3)
 6. ילדיו בעצם בערבה לפעמים אחרי הגשם (5)
 8. מזג צדיק בבהמה? (3)
 12. צמח אכיל של הולנדי בנהר (5)
 13. תנין סוף דיבר (4)
 14. ותרמיל אולי לבעל הניסיון (4)
 16. חמל לו או הרגו (4)
 18. נעל מחזירה מום (3)
 19. תו כפול (2)

ינואר-פברואר 2018

ארועים בערבה

16/1

13/1

4/1

טהורה לעד
סינמטק ערבה - אולם רוזנטל

יום ג' | 20:00 | ₪45

סובב ערבה
www.arava-active.co.il
פארן

שבת | החל מ-6:30

הקוסם מארץ עוץ
תיאטרון השעה הישראלי
אולם רוזנטל

** יום ה' | 17:30 | ₪35

8/2

31/1-1/2

21/1

סיפור אהבה בשלושה פרקים
התיאטרון הלאומי הבימה
אולם רוזנטל

** יום ה' | 20:45 | ₪120/60

יום פתוח ערבה
מו"פ ערבה תיכונה, תחנת יאיר
www.aravaopenday.co.il

ימים ד'-ה' | 9:00-16:00

אני חושב משמע אני מאמין לתקשורת
הרצאתו של רענן שקד
אולם רוזנטל

** יום א' | 20:30 | ₪35

25/2

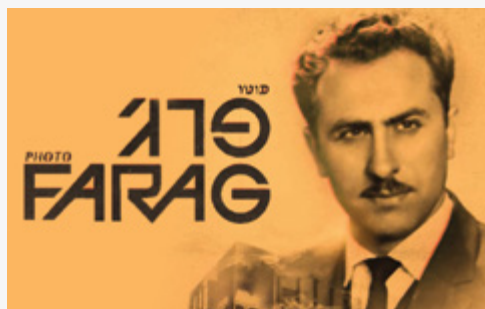
20/2

15-16/2

עמוק באדמה
הרצאתו של אלמוג בוקר
אולם רוזנטל

** יום א' | 20:30 | ₪35

פוטו פרג'
עם הבמאי קובי פרג'
סינמטק ערבה - אולם רוזנטל

** יום ג' | 20:00 | ₪45

כנס לימוד ערבה
חיבורים
ספיר

ימים ה'-ו' | בתשלום

* לצפייה ועדכון שוטף בכל האירועים הכנסו ללוח האירועים באתר הערבה
** לרכישת כרטיסים - arava.smarticket.co.il